

Vojna Japonske na Kitajskem v tretjem letu

NAD 3 MILIJONE UBITIH IN RANJENIH.—
JAPONSKI MILITARIZEM PROVOCIRA
SOVJETSKO UNIJO IN IMPERIALISTIČNE
SILE. — ANGLIJA SE IZOGIBA SPOPADU

V vojni na Kitajskem ki jo je pričela Japonska 7. julija pred dvema letoma, je bilo že štiri milijone ubitih in ranjenih, večinoma Kitajci, ker se vojna vrši na njihovem ozemlju. Vzlic temu uradno ni vojna, ker je Japonska ni nikoli napovedala. Tak je namreč sedanjí običaj. Hitler je ni napovedal ne čehoslovaški, ne Avstriji, in Italija ne Etiopiji in ne Albaniji. Nemčija in Italija sta bili v vojni proti španski republiki, a sta ves čas tajili, da sta v vojni.

Japonske izgube

V tej vojni v Aziji, ki uradno sploh ni vojna ima tudi Japonska velike izgube, ki pa so kajpada veliko manjše nego kitajske. Ker Kitajska nima dovolj letal in ne sposobnih letalcev, ne more dati prebivalstvu na Japonskem okusiti učinke bomb, kakršne mečejo japonski letalci na kitajsko mesta.

Japonska priznava, da je bilo na Kitajskem ubitih 70.000 njenih vojakov. Pravilno število je kajpada mnogo višje. Ranjenih je bilo gotovo kakih par sto tisoč. Japonska armada na Kitajskem in v Mandžuriji šteje eden in četrt milijona mož. V denarju jo ta vojna stane povprečno štiri milijone dolarjev na dan.

Japonske pridobitve

V dveh letih vojne je Japonska okupirala tretjino Kitaj-

ske, kar pomeni 580.000 kv. milj njene površine, nešteti Mandžuriji, ki jo je okupirala že pred leti in jo industrializirala ter utrdila proti Rusiji. V tej tretjini Kitajske, ki je sedaj pod vladjo japonskega imperalizma, živi, oziroma je živeło 170 milijonov Kitajcev, ali toliko kot je vseh prebivalcev svetjske Unije. Milijone Kitajcev je bežalo iz okupiranih krajev v notranjost svoje prostrane dežele. Vsa važna kitajska pristanišča in vsi največji industrijski in prometni centri so zdaj v oblasti japonske armade.

Veliki premogovniki in ogromna polja železne rude v centralni Kitajski so danes pod japonsko oblastjo.

Odgov Kitajcev

Vzlic temu pridobitvam pa bo vzelo Japonsce še dolgo, predno se jim bodo izplačevale, ako sploh kdaj. Kajti vojna ni še končana. Kitajske čete povzročajo Japoncem velike izgube. V okupiranih krajih se skrivajo oddelki kitajskih vojakov, ki napadajo Japonsce iz zasede, večinoma ponoči, podnevu pa se pomešajo v svojih civilnih oblekah med ostalo kitajsko prebivalstvo.

Kitajcem pomagajo s potrebščinami in posebno s posojili Anglija in Zed. države. Francija pa jim je — dokler je mogla, izvažala preko svoje Indo-Ki- (Nadaljevanje na 4. strani.)

"Cankarjev Glasnik" in naš pokret

Eksekutiva JSZ se je na svoji redni seji 7. julija pečala tudi z namigi iz Clevelanda, da je naš pokret s svojim vodstvom in glasilom nasproten reviji "Cankarjev Glasnik" in sabotira agitacijo zanj. To napačno mnenje pridno neti v sovrastvu do socialističnega gibanja pittsburski "Naprej" in njegovi pristasi v Clevelandu.

JSZ je na svojem zadnjem zboru leta 1936 v posebni resoluciji izjavila, da se načelno strinja z akcijo provizoričnega odbora v Clevelandu za ustanovitev revije v počast spominu Ivana Cankarja, in ob enem je zbor pooblastil eksekutivo JSZ, da naj posveti reviji svojo pozornost, to je, da naj jo naše gibanje podpira, ako bo urejevana v smislu delavske kulture.

Začela je izhajati julija 1937, torej eno leto po našem zboru. Naši sodrugi v raznih krajih — pred vsem v Clevelandu, kjer je sedež Cankarjeve ustanove, so bili med prvimi, ki so agitali za pridobitev naročnikov reviji. Ampak če to agitacijsko delo ni napredovalo kot bi kdo rad, ni naša krivda, pač pa posledica razmer in pa premajhnega števila onih, ki jim bi bilo za čitanje tuda kaj bolj-šega kot navadnega šunda. Proletarec se bori z enakimi težkočami od početka.

Vsa namigavanja o naročanju dopisov proti agitaciji za "Cankarjev Glasnik" so brez podlage. Hujskanje "Napreja" in njegovih ljudi z ozirom na "Cankarjev Glasnik" ima prozoren namen oslabil pokret, kateri je gotovim ljudem trn v peti, in s tem koncem konca ako diti "Cankarjevemu Glasniku" in "Proletarcu". To dejstvo je

dobro imeti v uvidu, da ne bo ta ali oni rajše verjel združbenim in provokatorjem, kot pa poštenim ljudem.

Eksekutiva JSZ je na omejenji seji izjavila, da je bila in ostane glede "Cankarjevega Glasnika" zvesta resoluciji, ki je bila sprejeta na zboru leta 1936.

Z ozirom na mnenja, izražana v Proletarcu pa je treba upoštevati, da ima v njemu pravico pisati o tem ali onem problemu ali nazorih vsak član in somišljenik našega gibanja tako kot misli, ako se ravna v mejah časiških pravil.

Eksekutiva JSZ želi, da se to njeno izjavo vzame na znanje v prijateljskem razumevanju in v duhu volje za sodelovanje, s katerim bomo v obeh ozirih dosigili več kot pa če bi nasledili napačnim domnevam in se vjeli hujskačem, ki izrabijo vsako priliko za svoje razdiralne namene.

XII. zbor JSZ in Prosvetne matice bo leta 1940

Septembra to leto bi se imel vršiti XII. redni zbor JSZ in Prosvetne matice. Eksekutiva je že večkrat razpravljala o predlogih za odložitve zbora na prihodnje leto, toda smo končno ostali pri prvotnem sklepu, da se vrši letos.

Odbor JSZ in Prosvetne matice je na seji dne 7. julija spet imel pred sabo priporočila nekaterih klubov in posameznikov, da se zbor odloži iz vzroka, ker smatrajo, da bo prihodnje leto (zaradi volitev) zanj preveč zanimanja kot ga je letos,

Aktivnosti so merilo dela in uspehov vsakega pokreta

Na eni prošlih sej odborov JSZ je v razpravi o sedanjem stanju našega pokreta Donald J. Lotrich dejal, da je stagnaciji med nami krivo edino le pomanjkanje aktivnosti. Ako člani klubov ne agitirajo za ojačanje svoje organizacije, ne bo novih članov in še med prejšnjimi nastane mrtvilo.

Ako ne bomo šli med delavce in jih urgirali, da si naj naroče Proletarca, ne bo novih naročnikov. Ker stari vsled smrti, bolezni, brezposelnosti in drugih vzrokov odpadajo, je naravno, da mora v tem položaju list nazadovati v cirkulaciji.

Ako se ne bomo brigali za prosvetno delo in ga vršili, ga ne bo.

Čimveč nas bo aktivnih v klubih, v Prosvetni matici in v agitaciji za Proletarca, večji bodo uspehi. Nobeno jamranje ne pomaga. Nikaki izgovori ne drže. Priznati je treba, da če ne napredujemo, je temu vzrok premalo delovnosti med nami samimi.

Ta vzrok je treba odstraniti in odpravljen bo, če se vsi, ki verujejo v naše gibanje, spet prično aktivno udeleževati v njemu.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Trgovina iz Zed. države je meseca maja znašala 40 odstotkov več nego aprila in 33 odstotkov več kot maja lanskega. Ekonomski pravijo, da je to dobro znamenje.

V Nemčiji so zaprli tri protestantke teologične (bogoslovne) fakultete. Oblast pravi, da je bogoslovje najbolj nepotreben poklic.

Bolgarski premier dr. Georgij Klosevanoff je bil na obisku v Nemčiji. Hitler ga je silajno sprejel dasi ne s tolikšnim pompom kot jugoslovanskega regenta kneza Pavla. Ampak vendar je bil bolgarski ministrijski predsednik sprejet tako, da je to v svarilo Rumuniji, Jugoslaviji in Grčiji. Kajti Nemčija je Bolgaru namignila, da bo podprla zahtevo njegove države za povrnitev krajev, ki so ji bili vzeti z mirovnimi pogodbami po svetovni vojni.

Zdaj je odvisno, kdo se bo skušal Nemčiji bolj prikupiti, da bo deležen več njene milosti v bodočem razkosevanju Evrope, v slučaju, da bo ona še risala zemljevid kakor ga poslednjih par let.

Ameriški telefonski trust je dobil meseca junija za telefonsko poslužbo 15.700 novih naročnikov. Tudi to smatrajo za dobro znamenje, kajti nekemu se taka naročila gotovo izplačajo.

Katoliška cerkev v Nemčiji je zopet ob priliki kose svoje

imovine — največ v Avstriji, kjer so bila mnoga veleposilstva in najkrajše kraji njena last. Naciji so na Dunaju vzeli katoliški dobrotelni akciji zavode, pisarniške rekorde, gotovino in ob enem tudi njene oblige, kar pomeni, da bodo pomožno funkcijo te ustanove vršili v bodoče pod svojim področjem. Naciji v Avstriji zahtevajo, da se naj dobrodelnost katoliške cerkve popolnoma odvzame. Iz bolnišnic tirajo ven katoliške usmiljene sestre in jih nadomeščajo z nacijskimi bolničarkami.

Avstralija bo potrošila v obrambne namene v tem letu \$149,760.000 dolarjev. Boji se Japonske.

"Arijci" v Berlinu so sklenili, da jim bo v bodoče pod častjo pometati ulice in izvrševati druga javna dela skupno z Židi. Arijška kultura je torej močno prodira tudi med pometače.

Ameriški mladinski kongres je obsodil v načelu vse diktature, pa naj si bodo komunistične, fašistične ali nacijske. Komunisti so za to resolucijo glasovali — v zadregi sicer — ampak s čestitostjo, da so komunisti branitelji demokracije.

Potrebna oprema

Počitničarjem v Angliji vlada priporoča, naj vzamejo s sabo tudi plinske maske.

NAŠE PRIREDBE

Detroit. — Klub št. 114 JSZ priredi izlet v nedeljo 16. julija na Lower Straits Lake. Vabi na ta piknik vse svoje prijatelje v Detroitu in okolici.

Johnstown, Pa. — Piknik kluba št. 5 JSZ v nedeljo 16. julija na Parkhillu (več v drugi notici na tej in angleški strani.)

Waukegan, Ill. — Piknik kluba št. 45 JSZ v nedeljo 30. julija. Klub obeta, da bo ta izlet nekaj posebnega.

Cleveland, O. — Izlet kluba Delavec št. 28 JSZ na Zornovo farmo v Brooklynu v nedeljo 30. julija.

Arma, Kans. — Izlet kluba št. 27 JSZ in prijateljev v nedeljo 30. julija na Novakovo farmo, Camp 50.

Dva jugoslovanska lista v Nemčiji

Na Dunaju izhajajo "Hrvatske Novine", glasilo gradiščanskih Hrvatov. Pisane so v stari čakavščini. List pravi, da se "Hrvatsko kulturno društvo" svobodno razvija. To je mogoče, ako ni proti, nego za nacije.

Slovenski list v Nemčiji je "Koroški Slovenec". Izhaja v Celovcu. Iz slednjega je razvidno, da tretji rajh s ponemčevanjem Slovencev na Koroškem sistematično nadaljuje. Pred vsem med otroci slovenskih staršev. V vseh občinah in večjih vaseh so ustanovljeni otroški vrtci, v katerih se slovensko mladino vaja v nemškem jeziku za nemški nacijski patriotizem.

Piknik v korist Proletarca in kluba JSZ v Johnstownu

V nedeljo 16. julija priredi klub št. 5 JSZ, ki deluje v Johnstownu in okolici piknik v korist Proletarca in svoje blaginje. Vrši se bo na Parkhillu. Klub vabi vse prijatelje Proletarca in delavskega časopisa vobče na to prireditev. Poset so obljubili tudi mnogi naši rojaki iz drugih naselbin, med njimi John in Mary Fradel, ki prideta z družino, Joseph Tursich z družino iz naselbine Jerome itd. Prireditelji obljubljajo vsem obilo zabave in se nadejajo velike udeležbe.

Lewis bo govoril v Chicagu 16. julija

V čikaškem stadumu na W. Madison St. se bo 16. julija vršil velik shod delavcev klavniške industrije, ki so organizirani v CIO. Glavni govornik bo John L. Lewis.

"Reforme" v Italiji

V Italiji se sme vikati ("vol") zdaj samo stare ljudi, vsi drugi pa se tikajo ("tu"). Beseda "oni" ("lei"), ki je bila v rabi za počasčevanje uradnikov, advokatov, duhovnikov itd. je prepovedana. Tudi rokovanje je zabranjeno.

A. F. L. NA ČELU BORBE ZA PROTEKTIRANJE PLAČ PO UNIJSKIH LESTVICAH

VELIKE STAVKE, KI PA SAME NA SEBI
POSTAV ZA OVIRANJE RELIFNIH AKCIJ
NE BODO SPREMENILE.—ODBORNICI AFL
IN KONGRESNIKI V TEŽKI "SITUACIJI"

Zanimivo je, kako spretno je znalo kapitalistično časopisje zakrivati s tendencioznimi poročili namero reakcije za omejitev in končno uničenje WPA. Seveda, glavski listi so o zaroti poročali resnična dejstva in apelirali na delavce, da se naj ubri njo nevarnosti pečata "lenobe", ako so uposleni pri W. P. A., ampak delavskih časopisov delavci večinoma ne čitajo.

Reakcija dobro organizirana

Predno je reakcija, organizirana v trgovski komori, v industrijskih zvezah, v "patriotičnih" firmah itd. začela svoj sistematični boj proti relifu, se je v svojih vrstah sporazumela za enotnost in za strategijo, katere namen je udarjanje po "zapravljivosti" sedanje zvezne administracije. Kaj sploh povprečen čitatelj razume o pravih vzrokih sedanje "depresije"! Nič ne razume, pravijo kapitalistični toriji. Domenili so se za udar na vsako akcijo in na vsak poskus, ki bi imel socialno veljavo in s tem pomagati bednim olajšati duševno in telesno budo. Zapravljajne je krivo, "so vpili in vpijejo danes dočim "o svojem razkošju in zločinskem zapravljanju spretno molče, kajti časopisje in radio, ki dosega to miaso, je njihovo.

AFL nevedoma pomagala

AFL smatra, da je sedanja zvezna vlada bolj naklonjena CIO kakor nji. Pa je vsled tega pomagala kongresnim komisijam in s kampanjo v časopisju prav istim silam, ki so enako sovražne uniškemu gibanju in vsaki delavski politični organizaciji.

Tako je zvezni kongres sprejel s to nepričakovano in nenamena dano pomočjo AFL tudi postavlo, s katero hoče dati sramotilni pečat vsakemu delavcu, ki je uposlen ali ki bi iskal uposlitve pri WPA. Prvič, vsi ti delavci so več ali manj "lenuhi", ki se jim niti pljuvati ne ljubi, nego le dremljejo, da skončajo svoj siht. Nu, če je temu tako, je rekel zvezni kongres, potem naj za plačo, ki jo

prejemajo za dremljenje pri delu, dremljejo ali spe še enkrat toliko ur kot doslej za enako plačo . . .

"Sijajna" ideja

Ko so pristasi "varčevanja" v kongresu čuli ta argument, so ga smatrali za "sijajno idejo". Samo na ta način se bomo iznebili delavcev, ki sedaj lenarijo pri WPA po kakih 60 ur na mesec. Ukazimo jim delati za isto plačo še enkrat toliko ur, pa boste videli, kako naglo si bodo znali poiskati delo v privatnih podjetjih . . .

V istem času, to je skozi zadnjih par let, ko se kongresniki ukvarjajo z bojem proti relifnim akcijam, pa so sebi nakazali iz vladne blaginje stotisoče dolarjev za dodatne "privatne" tajnike in za potne stroške, pa še jim imajo ali ne.

Unije AFL v skrbeh

Stara postava je določala, da morajo zidarji, tesarji, električarji in vsi drugi strokovni delavci prejemati za vsako uro dela pri WPA tolikšno mezdo, kakor ako bi bili uposleni v privatnem podjetju, katero priznava uniško mezdo.

Novi zakon je to odpravil. Unije AFL so se strezile, delavci pri WPA sami so izprevideli, kaj jim preti, in oklicane so bile stavke.

Ravnatelji WPA so delavcem hudo sporečili, da ne morejo storiti ničesar, kajti postava in kongres jo je sprejel in on jo lahko tudi spremeni.

Tako je morala AFL zdaj nekako spremeniti svojo negativno taktiko in s svojimi unijami, posebno z onimi stavbinskih strok, pritisniti te dni na poslance, da naj svojo postavlo spremene, če ne . . . Namreč ako ne, naj ne bodo razočarani, ako jih pri prihodnjih volitvah AFL ne bo indorsirala.

Bilo bi pametno, ako se bi AFL brigala za brezposelne o pravem času. Tako pa je škodila njim in zaposlenemu članstvu svojih unij.

Obnovite naročnino, čim vam poteče. S tem nam veliko pristanite.

V tej in prihodnji številki

Vojna na Kitajskem se je po številu žrtev razvila v eno izmed največjih v zgodovini. Članek o nji je na prvi strani.

Zbor JSZ in Prosvetne matice, ki je bil sklican za letos meseca septembra, je odložen na prihodnje leto. Vzroki so navedeni v poročilu o tem sklepu odbora na 1. strani.

V tej številki je navedeno stališče odbora JSZ z ozirom na čitke, da skušamo cvirati agitacijo za "Cankarjev Glasnik" in objavljen je dopis tajnika Cankarjeve Ustanove L. Kaferla.

Frank Zaitz opisuje na 5. strani intervju z James Onealom v New Yorku o vprašanju bodočega razvoja socialističnega gibanja v tej deželi.

Frank Alesh in Frank Podlipec pišeta o polemiki, ki je trajala minule tedne o JSZ in soc. stranki. Frank Barbič je zastopen s svojim kritičnim mnenjem proti onim, ki imajo o njem kritična in še hujša mnenja.

Ali se bo AFL iz sedanjega svojega pritiska na kongres, ki je podaljšal delovne ure pri WPA, ne pa mezde teh delavcev, kaj naučila? Članek o tem je na prvi strani.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz.
Business Manager.....Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Napačno iskanje in
brskanje za krivci

Ribničar, ki je dejal, da išče konja v dolini v kateri ve,
da ga ni, je izrekel veliko modrost, čeprav se mu jo v ljudskih
dovtipih pripisuje za neumnost.

Cerkve, politične stranke, delavsko gibanje vseh, struj,
vlade fašističnih in demokratičnih držav, vlada USSR in člani
družin iščejo "izgubljenega konja" najraje tam, kjer vedo
da ga ni.

Svet je v krizi. Zaeno z njim je vse drugo v krizi in zmed:
narodi dežele, posamezni sloji, mir, socialni problemi, kmetij-
stvo, vprašanje zaposlovanja itd.

Kdo je vsega tega kriv? Kje so vzroki?

Za pravilno iskanje vzrokov je potrebno, da je človek v ta
namen dovolj razumen, pošten in pa brez predsodkov, ki bi
mu zaslepljevali vid. Torej bi moral biti že nekako "popolno
bitje". Ker se nismo dospeli toliko daleč, smo pač vzlic vsem
pridrževam se zmedeni in barbarski v tudi uredba, v kakršni ži-
vimo, je vsled tega barbarska čeprav jo označujemo za civili-
zacijo.

Ako presojujemo z vidika te resnice, ni vzroka, da bi si pu-
bliki lasje, se obmetavali z občiki in slabe razmere in slab položaj
še bolj poslabševali. Glavno je, da vztrajamo in delamo pa-
metno, v kolikor je to v moči bodisi posameznikov ali pa orga-
niziranih skupin. Kdor ni dovzeten za razumevanje te resnice,
ne bo koristil ne eni ne drugi dobri stvari toliko kot ji bo škodo-
val, če odpre zavoro svojim predsodkom in napačnim
kustumom.

Odhajanje slovenskih časnikaških
pionirjev

Šli so Martin Konda, Frank Sakser, Jože Zaveržnik in ne-
davno Louis L. Pirc, poleg teh pa še mnogo drugih, ki so delali
zdaj pri temu zdaj pri drugemu listu, kjer že so imeli priliko
služiti vsakdanji kruh, ne ozirajo se na načela.

Prvi štirje pokojniki so bili v marsičem najvažnejši indi-
vidualni oblikovalci javnega življenja med ameriškimi Slo-
venci.

Konda, Sakser in Louis L. Pirc so bili novinarji s trgovskih
ozirav. Jože Zaveržnik je bil edini med pokojnimi vodilnimi
slovenskimi časnikarji v Ameriki, ki je delal kot idealist in go-
spodarsko stran zastopal zmerom s stališča skupnosti vseh —
ozkoma v prid organizacije, v kateri se je najbolj udeleževal.

Vsi so bili produkt razmer in trenj — izoblikovali so jih
politični in ekonomski tritanci te dežele in vsi so smatrali, da
koristijo vsem. V resnici gre to priznanje samo enemu — ker je
ta edini je delal ne zase ali svoje privatno podvzetje, ampak
za vse. Kar je pri tem zaslužil za preživljanje, mu je bilo
odano veliko bolj nego drugim, ki so res delali zase in za ve-
čanje svoje imovine.

V prejšnji številki Proletarca je bilo v notici o smrti L. J.
Pirca rečeno, da je nam bil odkrit, brezobziren načelen na-
sprotnik. Čestokrat smo želeli, da bi svoj boj vodil bolj v skladu
z resnico, da bi se gibal v bolj razumniški plasti, ampak bil je
kar je pač bil. Ako bi naše gibanje mogel steti, bi bil to storil,
kajti poskušal je na svoje načine posebno med svetovno vojno
in pozneje. V zgodovini ameriških Slovencev ima Louis Pirc
svoj list, na katerem je zapisano, da je poskušal marsikaj —
da, celo s svobodomiselnostjo, pa se končno sprijaznil z dej-
stvom, da najlažje kam prideš, ako plavaš s tokom. V tem
toku je dosegel marsikaj zase in za svoje pristaše. Posebno
je bil v pomoč cerkvi. Ako mu bodo v kulturnem vrtu kdaj po-
stavili soho, je gotovo, da ga ne bodo slavili kot predstavnika
delavskega gibanja ali za prvaka liberalizma med človečland-
skimi Slovenci. Vzlic temu je bil človek, ki je delal, verjel v
delo in skušal koristiti sebi in svojim ljudem.

Kam bomo z zlatom?

Zedinjene države imajo 60 odstotkov vsega zlata, kar ga je
na svetu, ali v vrednosti nad 16 milijard dolarjev. Dobivamo ga
iz raznih dežel za nadaljne milijone mesecev za mesecem. V Ken-
tuckyju je zvezna vlada zgradila ogromne trdnjavske shrambe
za to zlato, ki ga čuva zvezna armada. Tudi srebra imamo
ogromno.

In žita, železa, bombaža, volne, mesa in vsega kar človek
potrebuje in tudi luksurijsnosti v izobilju.

A vendar smo v krizi. Milijone ljudi je podhranjenih, mili-
joni brez potrebne zdravstvene oskrbe, milijone starih in o-
nemoglih životarji kakor stara šara na svojih kupih.

Kaj je narobe? Nečesar, če je vsega za vse več kot preveč.
Le s pametjo so ljudje v navskrižju.

Pravica je lepa reč in vsi si jo želimo. A vsak si jo po svoje
tolmači. Zato tudi toliko različnih pravic po svetu.

Novi predsednik mehiške revolucionarne stranke

Na sliki v sredi je novi predsednik mehiške revolucionarne stranke, ko
s prisego zvestobe njenim načelom in programu sprejema svojo službo. Ta
stranka je najjačja politična organizacija v mehiški republiki. Vlada je že
dolgo v njenih rokah in je skoro gotovo, da bo bodoči mehiški predsednik
spot član te stranke. Volilna kampanja za predsednika je že več mesecev
v teku.

TUDI V JUGOSLAVIJI SO SMELI
POVEDATI RESNICO O ZMAGI
NAD ŠPANSKO REPUBLIKO

Zaradi kontrole, ki jo imajo
vlade in posejajoči sloji nad
časopisjem v Evropi in drugje,
in pa vsled cenzure in vladnih
propagand, ljudstvo ni vedelo,
da se španska republika v resni-
ce bori z italijansko in nem-
ško armado, ne pa z generalom
Francom, ki bi bil — prepričan
sam sebi — poražen v par ted-
nih.

Klerikalni listi v Sloveniji
zdaj priznavajo, da je genera-
lu Francu pomagala os Rim-
Berlin "veliko več nego se je
mislilo", vendar pa zaslužno za
zmago se vedno pripisujejo ge-
neralu Francu in pa "masi ka-
toliške španije". Kise je tako ju-
hasko potegnili za sveto vero.

Marijorska "Delavska Poli-
tika", ki klerikalne mahinacije
odkiva kolikor pač more, v dan-
nih okoliščinah, pa piše v izda-
ji z dne 13. junija tole: "Oz-
na Italija sedaj sama pove-
koliko je bila poslala vojskova na
pomoč generalu Francu. Za ča-
sa trajanja španske državljanske
vojne se je vodila med tisk-
skom pristašev in nasprotnikov
generala Franca ostra polemika
o udeležbi Italije v Španiji.

Tedaj se je stalno naglašalo,
da se bojuje v Španiji na strani
Francu največ 36.000 mož. Se-
daj pa prinaša uradna italijan-
ska vojaška revija "Force ar-
mate" članek, v katerem pravi,
da so od konca l. 1936, pa do
marca 1937. poslali iz Italije
v Španijo vojsko 100.000 mož,
4370 velikih tovornih avtomob-
ilov, 1200 tankov, 750 topov in
40.000 ton raznega streliva.
Pri prevozu čet in materijala
je sodelovalo 53 trgovskih in
30 vojniških ladij. Nadalje so so-

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE ZA
LETO 1940 DOLOČENE

Na letošnjem obnem zboru
Cankarjeve družbe, ki se je vr-
šil v Ljubljani, je uprava poro-
čala, da je lani ta kulturna or-
stanova lepo napredovala. Zbo-
ru je predsedoval s. dr. Cele-
stin Jelenc.

Sprejet je bil knjižni pro-
gram za prihodnje leto. Dru-
žba bo izdala štiri redne knji-
ge, peto pa dobe naročniki pro-
ti posebnemu doplačilu 5 din.
V svojem poročilu pravi dru-
žba, da bodo knjige sledeče:

1. Koledar za l. 1940. v po-
večanem obsegu za 16 strani in
z bolj pestro vsebino kakor
lani;

2. Maksim Gorkoga povest
(naslov se še določi). To delo
slavnega ruskega pisatelja bo
ugajalo vsem;

3. Herman Wendel, Marše-
ljeva. To je zadnje, najbolj do-
vršeno delo, ki ga je končal pi-
satelj tik pred svojo smrtjo. H.
Wendel, po rodu alžaski Nemec,
zdrži v sebi francoski duh in
nemško kulturo. Znan nam je
že po toplih opisih našega
ljudstva. V tej knjigi pa opisuje
življenje in menajajočo
se usodo revolucionarne hinne
"marseljeze", njenega pesnika

Rougeta, burno veliko franco-
sko revolucijo, "marseljezo"
pod Napoleonom I. v julijski
revoluciji, pod drugo in tretjo
republiko in končno, ko marše-
ljeva postane svobodoljubna
pesem vseh ljudstev. Tako nam
Wendelova "Marseljeza" poda
razvoj od velike revolucije do
danasnjih dni. Knjiga je še po-
sebnost pomembna, ko praznu-
jemo to leto 150-letnico fran-
coske revolucije.

4. Dr. Anton Dermota, Slo-
venski socialistični problemi. S
to knjigo, ki bo obravnavala na
poljuden način nabolj pereča
vprašanja v slovenski politiki,
proslavi CD 25-letnico smrti
tega odličnega slovenskega pu-
blicista, politika in urednika
"Naših Zapisikov";

5. Milica Stupan, Težko vz-
gojilivi otroci. Knjiga obsega
156 strani in člani v Jugoslaviji
jo dobe proti nizkemu doplači-
lu 5 din. V tem vzgojnem delu
pisateljica poljudno razlaga,
kako je treba ravnati z otroci
najrazličnejših temperamentov
in navi, kako je s tako imeno-
vanim "vzornim" ali lažnjivim,
ali živahnim, jecljavim, občut-
ljivim otrokom itd.

novo ustanovljenim redom špan-
skega križa v zlatu in z bri-
ljanti, ki more biti podeljeno
samo 21 osebam."

Gornje poročilo je cenzor
skrajšal, oziroma črtal na treh
mestih, čeprav je posneto po
italijanski vojaški reviji. Oči-
vindo je cenzor črtal pred vsem
komentar urednika "D. P." in
pustil le številke.

Nemški listi na primer zdaj
priznavajo, da so nemška leta-
la navzela generalu Francu iz
Morcka v Španijo 15.000 Mav-
rov, tega poročila v "D. P." pi-
še le o dovozu "vojakov" iz Af-
rike. Čitatelji si morajo torej
sami misliti, kdo so bili tisti vo-
jaki, ker jim časopis vsled cen-
zure tega ni smel razjasniti.

Za zgodovino je že danes
popolnoma jasno, da je prema-
ž špansko republiko nemško-
italijanski fašizem s sodelovan-
jem arizleskih torijev in kato-
liške cerkve.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Precej se
razpravlja o bodočnosti JSZ,
kar je dobro znamenje. Ako
smo resni, bomo iz te diskuzije
lahko izluščili marsikaj v kor-
rist našega gibanja. Potrebno
je, da delamo vsi edino s tega
stališča.

Ko to pišem, je moja hčerka
Freda v bolnici zaradi zastrup-
ljenja krvi. Posledice zastrup-
itve so udarile po vsem telesu.
Zdravniki in drugi so zmeja-
li in izražali bojazn, da ji o-
stane na ranjeni nogi, kjer je
nastal izvor zastrupljenja, pa-
raliza za zmerom. Stvar je pri-
šla iz malega "tura". Odprl se
je in zacelil, toda kar je ostalo
strupu v njemu, je udaril po ži-
votu. Staršem priporočam, naj
bodo v takih slučajih silno o-
prezni. Naj dajo otroke zdrav-
niško preiskati čimvekrat in se
ravnati po zdravniških inštru-
kcijah, v kolikor je to
revelirano močeno.

V nedeljo 16. julija je član-
stvo kluba Naprej JSZ vabljeno
na sejo, na kateri bo poro-
čano o zadnji konferenci in
razpravljal bomo tudi o bodo-
čnosti našega gibanja in drugih
važnih rečeh. Pridite na sejo
vsi, katerim je pri srcu napre-
dek kluba in našega skupnega
delovanja.

Premogovnik Blaine v naši
okolici obratuje samo en dan v
tednu. Rov na Bartonu, v ka-
tereza so poklicali delavce na-
zaj pred par tedni, pa je tudi
že skril obrat.

V nedeljo 23. julija ob 10.
dop. se vrši važen sestanek pri
J. Skofu na Bartonu. Določila
je prošla konferenca Pro-
svetne matice. Vabljeno na ta
sestaneke so poleg delegiranih
članov vsi somišljeniki. Tice se
vseh, ki plačujemo davke in
smo vsled tega in vsled svojega
dela upravičeni skrbeti za pro-
tektiranje raznih svojih koristi,
pred vsem pri oblastih, kjer se
brez organizirane akcije nika-
mor ne pride. V naprej izvolje-
ni odbor bo imel pravila na tem
sestanku v redu za predložitev.
Ako bomo nastopali združeno,
se bomo lažje in veliko bolj us-
pešno borili za svoje pravice
kot pa vsaki zase. Posebno je
potrebno skupno nastopanje za
tujerodce, katere zdaj najraje
zastopavljajo.

Društvo št. 13 SNPJ in an-
gleško poslujoče društvo št. 640
iste jednote priredita slavlje 35-
letnice SNPJ v soboto 28. okto-
bra. Priprave zanj so v polnem
teku. Sodeloval bo spet Vaden-
lov kvartet iz Clevelanda z o-
vim koncertnimi točkami. O
drugem bo pravčasno poroča-
no. — Joseph Snoy.

LISTNICA
UREDNIŠTVA

Opazovalec, Pa. — Dopis o
"slovenskem dnevu" ni mogel
v to številko, ker je bil že na-
polnjen z drugim gradivom.
Isto velja za dopis iz Walsen-
burga, Colo., za dopis iz Bar-
tona, O., za zapisnik konferen-
ce P. M. v Bartonu, ki je bil po-
slan že prej, in za drugo zao-
stalo gradivo. Vsi omenjeni do-
pisi bodo v prihodnji številki.

Zapisnik konference Prosvetne
matice illinoiskega-wisconsinskega
okrožja

Zborovanje se je vršilo dne
28. maja 1939 v Slovenskem
delavskem centru, Chicago,
pričetek ob 10. dop. Za pred-
sednika izvoljen Frank Alesh,
za zapisničarja pa tajnik kon-
ference Anton Gaden. Zapis-
nik prejšnjega zborovanja
sprejet kot čitan.

Zastopniki

Zastopana so sledeča dru-
štva po sledečih zastopnikih:
Društva SNPJ: št. 1 Ivan Mo-
lek, Frank Bizjak; št. 14 Mar-
tin Judnich; št. 16 Leonard
Alpner; št. 39 John Potokar;
št. 102 Paula Skavich in Fran-
ces Vrecke; št. 104 Anton Jer-
šin; št. 119 Josephine Kozina
(odsotna vsled bolezni); 192
Mary Musich; 449 John Spry
har; 559 John Simon in Oscar
Godina; milwauska federacija
SNPJ, Vincent Pugel; društvo
19 JPZS Mary Mihelich; go-
spodinjski odsek SND, Wau-
kegan, Helen Jereb; Citalnica
SND, Waukegan; Andrew Mo-
žek; ženski združniški odsek,
Josephine Podboj; Klubi JSZ:
št. 1 Frank Alesh, Vilko Ločič-
škar, Joško Očen, Kristina
Turpin, Joseph Drasler; št. 37
Kristina Podjavorske; 45 Paul
Pekljak; 180 Anton Jeršin; Ju-
nior Guild JSZ, Chicago, Mitzi
Oven; pevski zbori: Sava, Ali-
ce Artach, Antonette Chesnik;
Naprej, Leonard Alpner. Da-
lje sta navzoča referenta Chas.
Pogorelec in Frank Zaitz ter
več gostov.

Tajnik poročja, da konferen-
ca ni vodila posebnih aktivno-
stí od zadnjega zborovanja, o
bodočih pa naj okrepa ta seja.
V blagajni je \$45.22. Za pre-
gled knjig predsednik imenuje
Vincenta Puglja in Andreja
Možeka, ki po pregledu pripo-
ročata, naj tajnik naloži goto-
vino v Banki.

Poročila zastopnikov o delo-
vanju svojih organizacij so
kratka. Na splošno podpirajo
napredek akcije in nekatera
bodo tudi praznovala svoje 30
in 35-letnje jubileje. Nada
(102) 30-letnico v soboto, 3.
junija, z banketom, št. 14 25-
letnico v jeseňi, 30-letnico ima-
ta v načrtu tudi društvi 119 in
192. Nekatera društva so naro-
čila Majski Glas za svoje čla-
ne in prispevala za španske lo-
jaliste.

Gospodinjki odsek SND v
Waukeganu, star 13 let, je
mnogo pomagal v stvarkh za
vzpostavitev stavkovne kuhinje in
pri piketiranju. Citalnica SND
ima 40 članov in čitatelji pri-
dno segajo po knjigah; apeli-
rala bo na upravnštva listov
za prosto naročnino. Zadržni
odsek deluje v interesu združ-
nega podjetja.

Klub št. 1 je aktiven z raz-
nimi akcijami — zadnja pri-
redba meseca marca je bila za
španske lojaliste in Proletarca,
piknik 4. julija pa bo za Prole-
tarca; goji tudi mladinski kro-
žek pod imenom Junior Guild.
Klub 37 v Milwaukeeju je bil
aktiven z razpečevanjem Maj-
skega Glasa in sodeluje z west-
alliskim klubom. Klub 45 v
Waukeganu, dasi majhen po
številu, je še vedno trdnjava,
ki je predvsem na poti republi-
kanski mašini v naselbini. Klub
180 v West Allisu in društvo
104 SNPJ pomagata drug dru-
gemu. Pevska zbora Sava in
Naprej beležita napredek v
pevskih močeh in se prično
dobro razvijata. Junior Guild
kluba št. 1 je imel na predvečer
uspešno domačo zabavo, ima
slo in mesečna predavanja.

Tisk in Prosvetna matica

Charles Pogorelec, upravnik
Proletarca in tajnik P. M., go-
voril o publikacijah. Kar so
Proletarca tiče, je stara pesem
glede financ in širjenja lista,
ker se ljudje najtežje uče res-
nice. Kriza, ki gre že v deseto
leto, je list močno udarila, toda
bomo na kakšen način premo-
stili tudi te težave, kakor smo
jih v preteklosti. Izdatna po-
moč listu sta Družinski koledar
in deloma tudi Majski Glas.

Kljub slabim razmeram, so o-
glasili v koledarju znašli pri-
bližno toliko kot prejšnje leto.
MG bo prinesel okrog \$200 čl-

stega. Obe publikaciji sta si
ustvarili ugled radi dobre ka-
kovosti. List bo prihodnje leto
praznoval 35-letnico in je naj-
starejši delavski list z izjemo
Radniških novin v Beogradu.

V PM je priključenih okrog
190 društev, v glavnem SNPJ
in SSPZ, klubov in drugih or-
ganizacij. Knjige španski testa-
ment je izdala 3000 izvodov in
razposlala priključenim orga-
nizacijam. Čitatelji so se o knji-
gi pohvalno izrazili. Organizir-
ala je tudi govorniško turo za
sodr. Zaitza po vzhodu in v
tem okrožju. Dalje je bila pod-
vzeta tura za Joškota Ovna v
interesu španskih lojalistov,
kar je prineslo okrog \$70. JSZ
in PM sta zbrali za španske lo-
jaliste okrog \$2500; edini stro-
ški s to akcijo so bili v zvezi s
poštino in tiskovino — skup-
no okrog \$80. Ves denar je bil
poslan na Trade Union Relief
for Spain, čigar blagajnik je D.
Dubinsky, predsednik kroja-
ške unije ILGW. Ta odbor je
poslal denar pomožnemu od-
boru strokovne internacionale.

Razmere za vsako načelno
gibanje in socialistično časo-
pisje je danes neugodno, toda
bo zapihala druga sapa in po-
gnala naše gibanje zopet na-
prej.

Komentarji k Pogorelečevu
poročilu: Možek pravi, da
je potrebno, da so uredniki
predvidni s priobčevanjem kri-
tičnih dopisov iz naselbin, ker
lahko večih netakten dopis
povzroči preprič in škodo v na-
selbini. Jeršin želi, da bi naši
listi prinašali več člankov in
razprav o gospodarskih vpra-
šanjih. Alpner želi, da bi kdo
prišel v Milwaukee na agitaci-
jo za Proletarca, ker bo mogo-
če imel več uspeha kot domači
agitatorji.

(Konec prihodnjic.)

Vojna bo v jeseni
Ameriški pomožni delavski
tajnik C. V. MacLoughlin, ki se
je vrnil z mednarodne delavske
konference lige narodov v Ge-
nevi, pravi, da vojna v Evropi
izbruhne v jeseni.

Čudna zveza

Nemčija je v zvezi z Japono-
sko. V vojni s Kitajsko ji bi mo-
rala pomagati, a namesto tega
je prodala Kitajcem za \$25-
000.000 orožja, ki je bilo, ozi-
roma bo plačano z angleškim
denarjem.

Stara pesem

Kandidati v kongres in v se-
nat obljubljajo pred volitvami
brezposelnim zadostne podpo-
re in starim ljudem visoke po-
kojnine. Po izvolitvi poznajo
večinoma samo svoje koristi.

Kdo je proti cerkvi?

Katoliška cerkev v Avstriji
in Nemčiji je bila silovito proti
socialni demokraciji, češ, da je
za uničenje cerkve. Pomagala
je vsled tega Hitlerju, v povra-
čilo pa ji zdaj pleni imovino.

Tole mi ne gre
v glavo....

Cemu sta božji zapovedi "Ne
ubijaj" in "Ne kradi" med kr-
ščanskimi narodi najmanj spo-
štovani?

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Po obiskih na gradu Kleveš in v banovinskih kmetijskih šolah na Grmu in Mali loki pri Novem mestu smo sklenili, da se bomo nekaj časa ogibali kletki. Franjo Furian nas je vodil v mestce Kostanjevica, da si ogledamo starodavno trdnjavo s cerkvijo. To je bil nekdo cisterijanski samostan, iz katerega je pregnal menih cesar Jožef in njihovo veliko posestvo pa proglasil za last države. Grad, samostan, ali pravzaprav trdnjava v Kostanjevici ima pestro zgodovino. Marsikaka bitka se je že vršila okrog nje. Bil je oblegan v času turških vpadov, v bojih med graščaki in videl je bitke tudi v času kmečkih uporov. Grad s posestvom je bil pozneje vpisan v takozvani varški zbirnik, čigar dohodki so se v Avstriji in nato v Jugoslaviji uporabljali za plače duhovnikov. Letos je jugoslovanska vlada dala vsa ta posestva na Dolenjskem in Gorenjskem, k jih je vzel cerkvi cesar Jožef. Ljubljanski škofiji.

Prostrana poslopja bivšega cisterijanskega samostana služijo zdaj za stanovanja in urade. Zanimiva je cerkev, v kateri raziskovalci starin in zgodovine stavb po Slovenskem odkrivajo stare stene in freske. Poslopja in cerkev je nam razkazoval uslužbenec ravnatelj in arhitekt ter nam razlagal zgodovino te trdnjave in njene cerkve, ki je bila nekoč v svoji notranjosti arhitekturno res umetniška zgradba.

Pri glavnem vhodu so se ob obzidju igrali otroci, ki stanejo v tem poslopju. Mnogo jih je bilo. Ravnatelj se je nad njimi jako jezil. Nato je uzel še kepe blata, ki so jih nametali v uklesane spominske zarise in v grb nad vhodom. "Kdo je to naredil?" Otroci so se nekoliko ustrašili in začeli dolžiti drug drugega. Ravnatelj bil bil pač rad, da bi mi dobili čimboljše vtise, pa mu je bilo nekam nerodno, ker se mu je zdelo, da so otroci omadeževali čestitljivost stare trdnjave. Tolažili smo ga, da otroci so otroci, pa naj si bo v Kostanjevici ali pa v Ameriki. On je menil, da matere premalo pazijo nanje, da so brez prave vzgoje, pa počno kar ne bi smeli.

Ko smo se poslovili, smo naročili Zagarju, da naj ravnatelj spravi v dobro razpoloženje z napitnico. Ampak mož, ki se je čutil, da je visok državni uradnik, jo je odločno in kar nekam užaljeno odklonil. To je povzročilo, da se je potem še Tone Zagar slabo počutil in kratkotalno izjavil, da naj v bodoče to nalogo prevzame kdo drugi, čemu bi moral le on biti v zadregi, kot je bil v tem slučaju. Mi pa smo imeli s tem mnogo zabave.

Blizu Novega mesta smo obiskali Ludvika Medveška in njegovo družino. Sekal je smrečevje in ga spravil v butare, da bo kaj kurjave pozimi. "Ti ne boš dolgo tu," sem menil. In res se je kmalu vrnil na St. Clair vršiti svoje stare posle, kjer se počuti bolj doma kot na svojem domu v starem kraju. Ga. Medveškova je nas povabila v hišo, da nam postrežejo. Zgovorna, zdrava ženska, ki je marsikaj prestala s številnimi otroci in zmagala vse težave. Spis, ki ga ji je posvetil njen sin Milan Medvešek v Ameriškem družinskem koledarju, je več kot zaslužila. Je to mati, na kakršno so otroci upravičeno ponosni. Andrew Furlan jih je filmiral. Nato je uzel še skupni ciganov, ki je šla mimo, zbilni dovpti na njih račun in jih škal.

Zanimala me je tudi vas Bistrica v občini Sent Rupert. Tu je bil rojen Frank Udovič, ki je sedaj prevoznik v Chicagu. V tem kraju je on "zgodovinska oseba". Ko mu je bilo šest let, je nekje iztaknil užgalice in žel na kratko potovanje, da najde primeren prostor in zakuri. Ko je prikoracal do bližnjega kozolca, si je mislil: "Tu bo pravi kraj, nihče me ne bo videl." Kmalu so sikali ognjeni jeziki po kozolcu in veter jih je raznašal dalje, da je bila na veliko Frankovo začudenje vsa vas zaloga skoro hipoma v plamenih. Mali France je mislil napraviti le majhen ogenj, pa se mu je namen čisto ponesrečil. Po prestani grozi in obupu so kmetje zgradili novo vas, oziroma hiše in kozolce ter hleve v nji. Zdaj je spet stara. Takratni kmetje so že večinoma umrli in če se Frank vrne, ga ne bo nihče podil kot požigalca.

Zagarjevo Peggy sem vprašal, čemu me ne povabi na Tonetov rojstni dom na Karteljevem pri Mirni peči, pa je namesto nje odgovoril dr. Furlan, da mora biti človek že precej vi-teza, ako hoče prodreti v tisto trdnjavo. Z avtom se sicer pride gori, a ga je škoda," je še dodal Andrew. Peggy pa je rekla, da ni tako težko, vsaj ona se je že privadila tiste poti in ji je pri Zagarjevi sestri, ki gospodinji doma, prav všeč.

Novo mesto z okolico ima mnogo zanimivosti, bodisi gradov in drugih. Iz uradnega ljudskega štetja je razvidno, da ima dolenska metropola nad štiri tisoč prebivalcev. Nekdo je bilo to mesto jako slovito z živahnimi trgovskim prometom, pa ga je s časoma, z zgraditvijo boljših zvez preraštel Karlovec. Še ko sem bil v šoli, mi je prišla v roke obsežna knjiga "Zgodovina Novega mesta", ki jo je izdala Slovenska matica. Prečital sem jo z velikim užitek in si čestokrat želel, da bi mogel tako "daleč".

Pa sem takrat prišel samo do Zalne, do Novega mesta pa je od tu še sedem ur hoda. Še danes merijo ljudje po Slovenskem razdalje po urah peš hoje.

V Novem mestu sva z ženo ogledala precej ulic, sloviti Kapitol (cerkev), šli na stolp, s katerega je lep razgled, mene pa je veselilo gledati z mostu tudi v leno Krko, po kateri so se vozili mladi ljudje v čolnih in begali ribe, ki jih je v nji jako veliko. Pogledala sva tudi v stari magistrat, v obe posojilnici, v trgovine, sokolski dom in tako dalje. V par slučajih sta naju spremljala Zagarjeva. Töne, kateremu je Novo mesto kot da je rojen v njemu, nam je pojasnjeval zanimivosti. Ustavili smo se na krajnem delu varstvu, kamor bi se moral Zagar vzlic svojem amerišskemu državljanstvu in amerišskemu potnemu listu naznanjati vsakega toliko časa. Gospodov ob tej priliki ni bilo v uradu. Töne je bil namreč v jugoslovanski armadi, v kateri je službo pustil brez dovoljenja in šel v Ameriko. To je bilo po vojni. Pustiti vojaščino na prepovedan način je v vsaki državi jako nevarno in Töne je hotel vedeti, če se lahko vrne v svoj rojstni kraj ne da bi ga Jugoslavija nadlegovala zaradi njegovega nepostavnega odhoda iz njene armade. Na konzulatu v Chicagu so mu izposlovali zagotovilo, da ne bo nadlegovan, le oznanjati se bo moral v novomeškem sreznem uradu. "Naj kar pozabi na te obiske," sem mu svetoval, in res ni več poizvedoval, kdaj bodo merodajni uradniki v svojih pisarnah. Bržkone jih bi dobil laglje v kavarni kot pa v uradu.

Sedanja vojaška posadka v Novem mestu šteje kakih 600 mož. Vojašnica imajo tri francišanske cerkve. Menda je bila nekoč gimnazija, samostan ali kar že. Pod Avstrijo so imeli v Novem mestu le meščansko gardo, kar je bil velik privilegij. Njeni člani so imeli uniforme, sablje in puške in se večbali v vojaščini za paradne — ne za vojne namene. Na procesijah Sv. Rešnjega telesa, na rojstni dan vladarja in na sličnih velikih slavnostih so oddajali salve, toda se je dostikrat pri-merilo, da niso ustrelili vsi hkrati, kakor se je glasilo povelje, pa je odjeknilo, kot da kdo strelja s strojno puško. V bivši Kranjski se je Novo mesto zelo postavljalo s svojo godbo. Samo domžalska godba je bila približno toliko dobra, ljubljanska pa ji ni bila kos. Ljubljana je imela pač fino vojaško godbo, ki je zasenčila vsako zasebno, toda bila je smatrana za nemško, zato so na narodna slavlja v Ljubljani vabili zmerom novomeško, ali pa domžalsko godbo, na velika slavlja največkrat obe.

Novo mesto sem si predstavljaj za živahno trgovsko mesto. Pa ni nič posebnega. Pravijo, da je v njemu vsega skupaj okrog 40 prodajalcev. Zgodaj popoldne, ko ljudje iz okolice odidejo, prodajalne zapro. Za Novomeščane jih odpro spet par ur zvečer. Precej je v Novem mestu obrtnikov, posebno čevljarjev in krojačev, pa tudi drugih ni malo. V mestu je en moderni hotel s prvovrstno restavracijo, gostilen pa je mnogo vsakovrstnih, kot je običaj med Slovenci.

Rok, ki sva si ga določila za bivanje v šmarjetjskih toplicah, je potekel. Poslovala sva se od starega bivšega os. vodja Josipa Kopača in mu objubilila, da ga obiščeva v Trstu. Albina Furlanova je naju povabila, da naj obiščeva njo in družino na njenem domu pri Kranju, z Zagarjevima pa sva se dogovorila, da se vrneva določenega dne v Novo mesto in nadaljujemo pot v njenem avtomobilu po Belokrajini, Hrvaški in v Dalmacijo. (Dalje prihodnjic.)

Nauk delavstvu

Kongres je poslabšal reliefne akcije in ob enem sprejel postavbo, ki določa, da naj dva in pol milijona delavcev DVA dela še enkrat toliko ur na mesec za isto plačo kot prej. Tega si ne bi upal nikdar sprejeti, ako bi bilo delavstvo organizirano politično ZASE, namesto za politiko korporacij, ki je PROTI-DELAJSKA.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Pueblo, Co. Naši fantje tu in v bližnjem Walsenburg zaslužijo, da se jim da še posebno priznanje, kajti spominjo se Proletarca brez kakšnega posebnega opominjanja iz upravnistva. Pred kratkim so imeli v Pueblu proslavo 35-letnice S. N. P. J. in nato še v Walsenburg. Poročajo, da so imeli v obema krajema izredno veliko udeležbo. Razpoloženje v obema je bilo najboljši in v tej razigranosti so se naši agilni agitatorji spomnili tudi Proletarca, kakor se na taki delavski proslavi spodobi. Šli so na delo v Pueblu Fr. Pogorelec s pomočjo Edwarda Tomšiča, ki sta zbrala \$7.85, v Walsenburg pa naš France L. Tomšich, ki se je dekretiral za tajnika Franceta Boltezarja iz Puebla. Rezultat je \$12.75 v tiskovni sklad. Novce je poslal Frank Boltezar, ki je zraven priložil še 5 naročnin. Vsem nabirakem in prispevateljem iskrena hvala!

Chicago, Ill. Na čikaški fronti, kar se naročnin tiče, je bilo zadnja dva tedna bolj mirno, bili pa smo bolj živahni na pikniku v korist Proletarca 4. julija, kjer je bila izvrstna udeležba. Čeprav so vremenski bogovi grozili zjutraj z močo, se je proti popoldnevu zjasnilo in nastal je krasen dan, nato pa začetki prihajati naši mnogobrojni prijatelji, somišljeniki in sodruzi. Udeležba je bila prvovrstna, istotako promet v gostilni, kuhinji, okrog tombole itd. Vse v najlepšem razpoloženju, natakariji, "kelnarce" in kuharce pa so se morali obračati urno da je bilo kaj, ako so hoteli postreči številnim posetnikom. Vsem delavcem, prispevateljem daril za tombolo, kakor posetnikom gre priznanje za dober gneten in moralen uspeh tega piknika. Da ne pozabimo, naročnin so dobili Chas. Pogorelec 3, Mary Oven 3 in Angela Zaitz 2.

Bridgeport, O. Konferenca klubov JSZ in društev P. M., ki je imela nedavno zborovanje na škofovi farmi v Bartonu, je prispevala \$10 v tiskovni fond Proletarca, Nace Zlemberger pa je pridjal še 50c povpru.

Ely, Minn. John Teran je poslal dve naročnini. Pravi, da ima več prospektov za nove naročnike, ki se jih bo kmalu lotil. Omenja, da se tam zdaj nekoliko boljše dela. Ako je mogoče, se v nekaj dneh vidimo, družje Teran.

Johnstown, Pa. John Langerhale in John Rak agitirata vzajemno in rezultat njune agitacije je dober. Zadnji teden sta poslala 11 naročnin. Poročajo, da se nadejajo dobiti v bližnji bodočnosti še več novih naročnikov.

Meadow Lands, Pa. Martin Bajc je poslal eno novo naročnino in 25c podpore Proletarcu. Martin ne zamudi nobene prilike, da ne bi poagital za list.

Arma, Kans. Tone Shular je poslal dve in pol naročnini in pravi, da se v kratkem zopet oglasi.

Cleveland, O. Izgleda, da bo spet odnesla prvenstvo v izkazu naših agitatorjev na delu Jennie Dagarin. Zadnji teden je poslala 12 naročnin ter \$1.25 v tiskovni fond. John Kriebel je poslal 2 naročnini, John Bozich pa novce za že prej poslane naročnine.

Red Lodge, Mont. Iz tega oddaljenega kraja smo večših bolj pogostoma dobili kak glas, a poslednja leta so naši fantje tam kar nekam utihnili. Le Kajetan Erznoknik se sem in tja še oglasi. Zadnji teden je poslal 2 naročnini.

Sheboygan, Wis. France Stih tudi noče zaostati. Zadnji teden je poslal 6 naročnin.

Detroit, Mich. John Zornik je poslal 6 naročnin. Pravi, da se v kratkem poda na agitacijo in obišče vse naročnike. Skušal bo dobiti tudi nekaj novih. Pri delu mu bosta gotovo pomagala s. John Plachter in Joseph Klarich.

Akron, O. Leo Bregar je poslal 3 naročnini in naročil 1 iztis Majskega Glasa.

Canonsburg, Pa. Marko Te-

kavec je poslal \$8 v tiskovni fond Proletarca, ki jih je nabral na proslavi dneva SNPJ na Clairtonu. Marka kaj pogosto vidimo v zadevnih izkazih, za kar mu vse priznanje, kakor tudi prispevateljem.

San Francisco, Calif. Smo že mislili, da kar se Proletarca tiče, je na "kranjskem hribu" res že vse zaspalo, pa nas je v tem presenetil Andrew Lekšan s par naročninami.

Milwaukee, Wis. Leonard Alper je zadnji teden poslal 2 naročnini in pravi, da se v kratkem spet oglasi.

Buhl, Minn. Max Martz je poslal eno naročnino. Pravi, da je kljub porazu FLIP pri zadnjih volitvah še zmerom na fronti, kajti pada se ne, pa naj pride karkoli. Ker Maxa poznamo kot staro korenino za napredne ideje, mu radi verjamemo. 30. julija bo tam imela svoj piknik Federacija SNPJ, katerega se udeleži tudi pisec teh vrstic, da spet obišče svoje stare znanke in prijatelje z železnega okrožja. Torej na svidenje, Max!

Burgettstown, Pa. Jože Krmel je priden kot mravlja. Kjerkoli more, poagitala za Proletarca. Zadnji teden je poslal 2 naročnini.

Diamondville, Wyo. Anton Tratnik ima v listu ta teden kratko poročilo in poslal je 2 naročnini, provizijo pa poklonil v tiskovni fond za Proletarca.

Jenners, Pa. Ako ne morem drugače kaj storiti za Proletarca, bom pa na ta način, pravi Jože Tursich. Poslal je vsoto \$2.25 v tiskovni sklad, ki jo je zbral v veseli družbi med prijatelji in znanci na Tire Hillu.

Indianapolis, Ind. Louis Sašek je obnovil naročnino, poleg pa poslal \$2 tiskovnemu fondu. Hvala, Lojze!

Herrin, Pa. Tone Zornik je naročil še 25 iztisov Majskega Glasa. Pravi, da je to, kar imamo še v zalogi, treba razpečati. Poslal je tudi 11 naročnin ter naročil nekaj knjig iz naše knjižarne.

Waukegan, Ill. Martin Judnich je poslal še 7 naročnin ter \$1 tiskovnemu skladu, ki ga je prispeval Frank Mihevc.

Fontana, Calif. Oglasil se je spet Anton Blasich in poslal 2 naročnini. Poslali smo mu tudi novo pobotno knjižico, ker namerava poskusiti z agitacijo med našimi oranžarji.

Latrobe, Pa. Mary Fradel je poslala 2 naročnini in 60c podpore listu. Pravi, da so se razgovarjali s sodrugi iz Strabana, West Newtona, Latroba in drugih naselbin zapadne Penne glede prireditve v korist Proletarca. O stvari bo poročala več v bližnji bodočnosti.

Somišljeniki v Coloradu na delu za Proletarca

Frank Boltezar je poslal v tiskovni sklad Proletarca vsoto \$23.75 ki so jo zbrali on in drugi prijatelji ter prijateljice Proletarca na raznih prireditvah. (Prispevatelji so označili imenoma v izkazu v tej številki.) V Walsenburgu se je za to stvar najbolj odlikoval Frank Tomšich, v Pueblu pa sta bila nabiralec Fr. Pogorelec in Edward Tomšich.

Udeležba na priredbama SNPJ v Walsenburg in v Pueblu je bila ogromna. Vzlic vročini je vse dobro izpadlo. Napredna stvar torej živi in se jača.

Za Proletarca v Pa. Poročajo, da se vrše priprave in posvetovanja za prireditve v korist Proletarca, ki se naj bi vršila enkrat oktobra v West Newtonu. V ta namen bi vprizoril igro klub "Soča" iz Strabana. Z dobro voljo z vseh strani bo ta prireditev gotovo uspela moralno in gmotno in koristila s tem kulturno ter ob enem pomagala tiskovnemu skladu Proletarca.

Možno je, da bo nekaj priredb v ta namen tudi v drugih naselbinah.

Sodružica Kathy Junko pravi, da je tudi ona metala Proletarca v peč

Naša sodružica Kathy Junko v Detroitu je nedavno obnovila naročnino in pri tem omenja med drugim tole: "Proletarec zahaja v našo hišo 34. leto. To je list, katerega bi moral čitati vsak zaveden delavec. V začetku je izhajal mesečno, Glas Svobode pa tedensko. Ker sem bila strogro versko vzgojena, sem nekaj časa oba metala v peč, kajti smatrala sem, da ju tudi moj soprog Leo ne sme čitati. Čemu bi se 'pokvaril' s takimi branjem! Ampak leta so minevala, čitala sem in uvidela, da sem Proletarca krivično sodila. Ob priliki — mogoče že za prihodnji Ameriški družinski koledar, napišem o tem nekaj spominov iz svojega življenja in iz življenja ljudi, med katerimi smo se gibali in delali."

Sodružica Junko je bila svoječasnno tajnica kluba št. 114 JSZ, večkrat je bila tudi na naših zborih in se udeleževala v našem gibanju skupno s svojim soprogom, ko pa je njega začela mučiti bolezen, je morala veliko svojega časa porabiti doma, a vzlic temu se za naše gibanje zmerom zanima in smo uverjeni, da bo njen spis, ki se obljublja, res interesanten.

Njenemu soprogu se je zdravje že precej izboljšalo, ampak hoditi mora še zmerom s pomočjo palic. Upamo, da bo do prihodnje jeseni povsem okreval in se oglasil s svojo soprogo na našem zboru vsaj kot gost. Oba bosta v družbi sodrugov pristočno sprejeta.

Piknik "Proletarca" 4. julija bil uspešen

Chicago. — Odbor, ki se je trudil, da bi piknik 4. julija v korist "Proletarca" čimboljše uspel, je dosegel svoj namen. Vreme je bilo ugodno in poset obilen, četudi je mnogo ljudi šlo za par dni ven iz mesta. Člani in članice, ki so prevzeli razna dela, so sodelovali drug z drugim, da je bilo vse čimboljše in točno opravljeno bodisi v kuhinji, točilnici pri vhodu, pri zvočniku in kjer je bilo že treba.

Mnogi člani in članice kluba ter drugi prijatelji Proletarca so se resno potrudili v razpečevanju vstopnic v predprodaži, kar je mnogo pomagalo k zvišanju dohodkov in k obilni udeležbi.

Tombola je bila dobro aranžirana in dobitek mnogo. Tisti, ki so zanjo pripravili vse potrebno na pikniku in nabirali darila, so spet znatno pripomogli zvišati dohodke piknika. (Imena prispevateljev daril so na angleški strani.)

Zapestno uro je dobila Helen Krosel iz Melrose Parka. V paviljonu je igral J. K. Chevarjev orkester, popoldne pa se je iz zvočnikov razlegalo po vrtu slovensko petje in godba, oddajano s fonografskih plošč. Posodila sta jih Jennie Ladstatter in Angela Zaitz. Oznanjevalec je bil Joseph Turpin. Kratak govor o delavskem gibanju in socialističnih aktivnostih je imel Arthur McDowell.

Keglov vrt v Willow Springu je za take izlete jako prikladen in Mr. in Mrs. Kegel sta poskrbela, da je bila poslužba prvovrstna tudi z njune strani.

Zahvala skupnih mladinskih zborov

Cleveland, O. — Nepozabni nastop clevelandskih slavčkov 11. junija v Pittsburghu bi bil nemogoče brez nesebičnega in trudapolnega sodelovanja narodno-zavedne tamkajšnje skupine, katera je naredila vse v njeni moči, da se je koncert tako gladko iztekel. Odbor Skupnih mladinskih zborov v Cleve-

landu se vsem najtopleje zahvaljuje za to požrtvovalno delovanje, javnosti pa omenja pomensko v hvaležni spomin aledece:

Paul Klun, preds., Sylvia Fabec, tajnica, John Jergel, John Dečman, Joseph Hrvatin, Math Pavlaković, Anton Barilar, George Vidina, Joseph Matičič, Dr. F. J. Arch, John Lokar in Matt Spolar. Izredna hvala gre za izredno delo, katerega sta izvršila v prvi vrsti Paul Klun in njegova soproga, ter dr. Archu in John Lokarju. Prisrčna in iskrena vam hvala. Prav lepa hvala gre tudi ženskemu spodinskemu klubu Slovenskega doma na Butler St za okusno večerjo, katero so servirale vsem gostom, datje direktoriju Slovenskega doma za izkazano naklonjenost.

Brez teh bi bilo težko, kajti ti so se zavzeli in skončali vse predpriprave za koncert. Zahvala je na mestu tudi listom in dopisnikom, kateri so koncert oglašali. Za Cleveland prav lepa hvala Ameriški Domovini in Enakopravnosti, izmed zunanjih listov pa Prosveti, Proletarcu, Napreju, Zajedničaru in glasilom naših organizacij.

Da smo se mogli z dovršenim petjem pokazati izven Clevelanda pa gre priznanje in zahvala posameznikom, društvom in organizacijam, katera so darovala v potovalni fond. Vsem tem najlepša hvala in enako vsakemu posamezniku, kateri je na katerikoli način pripomogel do tega slovenskega gostovanja v Pittsburghu.

Joseph Sisković, preds., Ančka Traven, tajnica.

Pogoji za močn armado sovjetske Unije

Sovjetska Rusija je v zadnjih 15 letih zelo razvila industrijo in zgradila veliko nove. Sirovin ima v obilici, kar je v teh časih posebno s obrambnega stališča. Tudi prebivalstvo se ji naglo množi. Od leta 1926, ko se je vršilo zadnje ljudsko štetje, je naraslo za 23,000,000. Pri letošnjem so jih imata Nemčija in Italija skupaj.

Letina v Italiji in Nemčiji

Poročajo, da bo pridelek žita v Nemčiji letos obilnejši kot kdaj prej in tudi drugi prideški bodo obilni. Le delavcev manjka, da bi jih pospravili. Tudi v Italiji je letina jako dobra. Generalni štab osi Rim-Berlin je tega jako vesel, ker se nadeja velike pomnožitve zaloge živil za armado v slučaju vojne.

"Proletarec" ne bi mogel izhajati brez podpor. Ker so mu za zbiranje prispevkov v njegov tiskovni sklad.

Listen to and Advertise over
PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO
Folk Songs and Music
Tamburitza Orchestra
Station WWAE, Every Sunday 1 to 2
536 S. Clark St., Chicago — Har. 3006

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva.
Deset članov(ice) je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

ZA LIČNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Na zadnji konvenciji dr. Townsendove organizacije, ki se je vršila meseca junija v Indianapolisu, so delegati svojemu voditelju zagotavljali, da tudi če so od dr. Townsenda indorirani kongresniki po volilni zmagi obrnili v kongresu njegovemu načrtu hrbet, oni ga ne zapustijo. Kajti borba za \$200 mesečno pokojnino se mora naaljevati in kongresniki, ki so snodli svojo objubo, se mora pri prihodnjih volitvah v kongres poraziti. Gornje je prizor s konvencije, na kateri so delegati prirejali Townsendu navdušene ovacije in mu segali v roke.

• • KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE • •

KOMENTARJI

Ameriška jugoslovanska legacija, ki se postavlja za ameriško patriotično, republikansko in demokratično, je imenovala za svoje častne člane jugoslovanskega mladostnega kralja Petra, kneza namestnika Pavla in več drugih odličnih članov režima in dvora. V ta namen jim je izdelala krasno tiskani dokument in se z njim jako postavila. V povračilo jim bo knez namestnik Pavle podelil red sv. Save III. vrste, morda komu še kaj boljšega, in generalni konzul jim bo ob tej priliki priredil v downtownu Chicaga sijajen banket. Tako bodo oboji rešili problem odklona in pa svobodo obeh del, žel v imenu njegovega mladega veličanstva. Vročje je, pa se gode čudne reči. Dokument častnega včlanjenja v Jugoslovansko-ameriško legijo kralju in knezu namestniku so podpisali njihovi odborniki ameriški demokrati Frank Zukli, Thomas Blazina, J. A. Mandusich in N. Popovich.

Vsi slovenski duhovniki v Clevelandu mašujejo za pokojnega Louisa Pirca. Kajti dobri ljudje so kupili več sto svetih maš, da se bodo brale za njegovo dušo. Kar mi ne gre v glavo je, čemu je treba za dobroga, vernega človeka Stvarnika toliko prositi?

Kaj, če bi dopisnik Enakopravnosti "Anton Dračar" pogledal v svojo bližino, pa bi res videl, koliko "naši" neuki časnikarji zagrešili v zadnjih 30 letih. To bi bilo pisanja o njih. Neprilika za Dračarja bi bila le, da bi slabo ime ostalo na "dračarjih".

Če hoče uspevati, zavzri liberalne smernice in se oprimi katoliških. Tako pravi v bistvu "Am. Slovenec" z dne 4. julija v poročilu o smrti Louisa Pirca. Dokler je bil liberal, mi je težko šlo. S katoliškimi smernicami pa izborni.

V "Enakopravnosti" z dne 6. julija piše v imenu "Napre-

ja" njegov upravnik M. Spoler o nekem "indirektno naperjenih načrtih za likvidacijo 'C. G.' in proti njegovemu uredniku Etbinu Kristanu."

"To 'indirektno naperjenje' je kajpada iz Chicaga — od kje pa drugod, in 'Naprej', ki je glasilo 'sloge' in 'zdrževanja', je poslal svoje legije na bojne poljane, da rešijo revijo pred čikaškimi mavri.

Njegov dopis je falotski, demagogičen in pisan po določenem jezuitskem načrtu ljudi, katerim je revija "Cankarjev Glasnik" devetindesetdeseta briga. Natolecevanja v omenjenem dopisu so laž, kar najbolj vedo varalice okrog "Napreja", ki se pečajo s to umazano taktiko.

Kadar socialist čita čikaško "Tribuno", se nanjo nič ne togoti, ker ve, da ima opraviti z odkritim sovražnikom delavskega gibanja. Slovenski socialisti pokojnega L. Pirca niso sovražili, ker so vedeli, da se z njim bore kot z odkritim sovražnikom. Ampak kadar imajo socialisti opraviti z ljudmi kot je M. Spoler v Pittsburghu, pa človeka lahko pograbi "strahovita jeza" ker čuti, da ima pred sabo človeka zavrtnih namerov — sovražnika v oči, ki čigar namen je zavajati dobro hotede, toda lahkoverne ljudi.

"Naprej" pravi, da je stran-

carsko "popolnoma neodvisen list". In kot tak obljublja delovati za strmoglavljenje kapitalističnega razreda. V ta namen bo pridobil za aktivno borbo vse, ki so navdušeni tepsti se v isti namen. Kako to brez stranke gre, "Naprej" ne pove. Pa mu je tudi vseeno. Lastuje ga stranka, pokoren mora biti stranki, le naivneži mu naj verjamejo, da ni to kar je.

Majhen narod smo. Ampak če priredimo piknik in ga krstimo za "slovenski dan", pa postanemo ameriško slavni, svetovno slavni in slovensko slavni. Kajne, kako enostavno je priti k slavi. Škoda našemu narodu pa je storjena s tem, da se z njegovim delom skušajo okoristiti taki tipi našega in drugih narodov, ki niso med Slovenci v Ameriki nikoli orali in nikdar sejali. Le požeti hočejo ampak se to z drugimi močmi.

Vročina ima posledice na marsikaj: v zadostni vlagi na rastline da uspevajo in obrode, v suši, da se posuše. Med ljudmi pa, da se po nepotrebnem jeze.

Odgovor John Tanceku

Cleveland, O. — V Proletarcu z dne 21. junija je dopis Johna Tanceka iz Girarda, O., pod naslovom: "Kaj je s konferencami Prosvetne matice v severovzhodnem Ohiju", v katerem je pokazal, da potrebuje nekoliko pouka in pojasnila, in pa da se temu medsebojnemu spopadanju in gaženju principov napravi prejšnje mogoče konec, ker vemo, da je le par sodrugov, ki razumevajo delavsko šolo po načrtih John Tanceka.

Stvar se tiče Cankarjevega Glasnika, kateremu John Tancek nikakor ne privoli življenja. Kako je njemu mogoče presojati vsebino Cankarjevega Glasnika, katero se opazi med vrsticami in direktno — je za nas vprašanje, ker John Tancek ni bil dosedaj še naročen na Glasnik. Torej Tancek je lahko napisal ta dopis na lastno inicijativo, ali po naročilu. Ta dvom postaja zelo verjeten če preudarimo, posebne bolesi, ki jih izraža Tancek v dopisu, ki so tudi za njega samega le zgolj uganjane.

John Tancek pravi, da ga je opozoril Chas. Pogorelec pismeno, "če so društva girardskega okrožja še člani Prosvetne matice". Tancek odgovarja, da je včlanjenih šest. Čudno. Kako pa da Chas. Pogorelec, kot tajnik P. M. po preteku šest mesecev od letnih sej, tega še ne ve, da mora izpraševati Tanceka sedaj? Jaz vem, da so po večini clevelandska napredna društva včlanjena pri P. M. in navzlic temu jim ni v napotje Cankarjev Glasnik pač pa ga podpirajo, zagovarjajo in branijo čeravno so bila pred časom poslana neka svarila pisma od Chas. Pogorelca, jim niti na misel ne pride, da bi skočili za grm in metali kamenje na njega, kot to dela Tancek s svojim dopisom. Prijatelji, ali mislite, da je to moralna pridobitev za naš delavski pokret?

Glede shoda, ki se je imel vršiti po sklepu zadnje konferenec Prosvetne matice v Clevelandu zadnje jesen, pa pojasnim v toliko: Vsem je znano, da delavske stranke niso imele vsled nezadostnih podpisov svojih kandidatov na volilni listi in politični shod ne bi imel uspeha kot bi se želelo. V skilcatnem odboru mislim je bil John Filipich, L. Zorko, M. Medvešek, J. Jauch in podpisani, in če je potrebna zato kritika, nas kar obsodite na prihodnjem zboru Prosvetne matice.

Vršil pa se je velik delavski shod dne 11. decembra 1938 l., ko smo tu v (pardon) Clevelandu, praznovali dvajsetletnico smrti pisatelja Ivana Cankarja, in ko smo priskrili in predstavili našim ljudem eno izmed njegovih del, igro "Za narodov blagor" v štirih dejanjih, kar

BORBA PROTI TUBERKULOZI

Zdravstveni oddelki mesta New York je letos podvzel veliko sistematično zasnovano akcijo proti tuberkulozi in pljučnim boleznim vobče. V tej zdravstveni kampanji pomaga finančno in z zdravniki WPA. Najprej so izvršili zdravstveno preiskavo na članih unije ILGW, ki so upošle v tovarnah za izdelovanje ženskih in otroških oblačil. Na sliki od leve na desno so predsednik unije David Dubinsky, župan LaGuardia in zdravstveni komisar dr. John M. Rice, ter članice unije, ki so na zdravniški preiskavi.

je bilo najbrže toliko vredno, kot en naveden shod s par sto ljudi. Za, da ni bilo opaziti na tem "shodu" J. Tanceka, ki pravi, da je čestilec Cankarjevih del, ker precej drugih Girardčanov je posetilo dotično predstavo. Pomnilno, ideje oziroma spisi ležeči v omari ne izpolnjujejo želje pisatelja; in hvalisavje le na zunanji ne zadostuje. Seveda to vzame dela, kar prireditelj ali predstava se ne izvrši brez delavskih in razumnih oseb. Zato Tancek, če človek izvršuje delo, se mu vsekakor more priznati tudi eksistenco, in to velja tudi glede našega kulturnega zavzetja pri Cankarjevi ustanovi.

Zakaj se ne vrši konferenca društev in klubov včlanjenih pri Prosvetni matici? John Tancek se je pod podpisom podpisal kot organizator za girardsko okrožje P. M. in vprašuje v časopisu, da zakaj se ne vrši zbor. Ali bi ne bilo bolje, da bi pisal organizatorju za clevelandsko okrožje in bi skupaj določila dan konference, saj imata vendar polno moč glede tega? Pa ti gre Tancek v duhu v Chicago kot polnomočen organizator za P. M. in vprašuje samega sebe, da kdaj se bo vršila konferenca društev P. M.? Kaj to pomeni? Ali je pravično zvrščati krivdo na Cankarjev Glasnik in clevelandске sodrugi? Kako naivno je to podtikanje.

Da se razjasni pojmi glede Cankarjevega Glasnika. John Tancek ne vidi nobene razlike glede nalog, ki jih imajo vršiti naši časopisi; ne ve, da se dnevnik razlikuje od tednika in tednik od mesečnika. Dnevne vesti niso zgolj leposlovni in izobraževalni pogoj našega znanja, in on pa — kot izgleda — bi bil zadovoljen le z nekakšno mešano "drukarijo". Gotovo, da Proletarec piše kot tednik tudi v območju Cankarjeve ideologije. To vrši tudi Prosveta, ampak s tem še ne more biti rečeno, da ne potrebuje dnevnika Prosvete. Po Tancekov primerjavi bi moral poleg Cankarjevega Glasnika prenesti tudi dnevnik Prosveta, ker če ne privošči življenja mesečniku, ga ne privošči tudi dnevniku, zato ker tednik piše v Cankarjevem duhu.

Tancek nadalje pravi: "Kdor se dosedaj ni seznanil s Cankarjevimi idejami, se tudi v bodoče ne bo." Kakšna naivnost! Tancek, pa res smatraš Cankarjeva dela za tako majhna? Ali ne veš, da so se začela širiti in citati Cankarjeva dela šele po njegovi smrti, in da so prodrla tudi v tuje jezike oziroma narode? Cankarjeva dela so tako močna, da čeprav mi vsi Tanceki in Kaferletji izginemo in naš jezik v Ameriki aploh, se bodo dobili ljudje, ki bodo čr-

paši in se učili iz teh velikih spisov, ker so namenjena ne samo Slovencem, ampak človeštvu v splošnem.

Če je Tancek v resnici zaveden delavec ali količkar strateg, bi moral pozdraviti akcijo, ki je poklicala k peresu človeka, ki je najbolj zmogel nadahčevati in tolaščiti ideje pokojnega pisatelja Ivana Cankarja, in to je, našega starega delavskega boritelja, pisatelja in pesnika Etbina Kristana, ki je sedaj med nami kot starosta delavskega gibanja, še vedno čil in zdrav v delavski ideologiji in prozi slovenskega jezika, ki ga obvlada on. Tancek, če si v resnici zaveden delavec, ali boš z lahko vestjo nadaljeval vlogi "grobokopa" vsemu temu dobremu namenu? Ali mislijo taki Tanceki, razni brezbržni naprednjaki in drugi, ki s takim početjem indirektno služijo reakciji, da če zadušijo Cankarjev Glasnik, da bo potem imel Proletarec več sigurnosti za svoj obstoj? Kakšna zmota.

Ob koncu svojega dopisa Tancek zaključuje: "Ampak skoraj bi rekel, da nekomu je pa le prav prišlo, ko ste ustanovili to revijo, in to tistim, kjer se tiska." Naivnost. Ali Proletarec za to izhaja, da ima tiskarna Adria v Chicagu delo? Ali se je dnevnik Prosveta zato ustanovilo da je dobila tiskarna delo in to vse brez da je potreba zato naročnikov, kaj ne Tancek? Da pa ne boste po naselbinah mislili, da ne poznamo gospodarstva pri Cankarjevi ustanovi, kakor namiguje s tem J. Tancek, naj mi bo kot predsednik C. U. dovoljeno pojasniti to zadevo: Na razpisano ponudbo za tiskanje C. G. so se odzvale sledeče tiskarne: Adria in tiskarna SNPJ v Chicagu, in iz Clevelanda češka tiskarna Delnicky Listy in Enakopravnost. Cena je bila od tiskarne Adrije za \$20 višja od Delnicky Listy, od tiskarne SNPJ pa še nekoliko višja, in Enakopravnost je pristala na aliceno ceno kot Delnicky Listy. Delo se je oddalo nato tiskarni Enakopravnost, ker pri enakosti v ceni smo upoštevali slovensko podjetje. Tiskovine so v Chicagu zato dražje, ker je u-nijaka lestvica za nekaj odstotkov višja od clevelandске tiskarske unije. Ali bi bilo Tanceku ljubše, da plačujemo par desetakov na mesec več, samo da se revija tiska v Chicagu? Ali naj gremo v kako neunijsko tiskarno? Torej, kaj je narobe s tiskom John Tancek? Kar bardi brez skrbi, tudi na gospodarstvo se razumemo pri Cankarjevem Glasniku. V naprej: vso konstruktivno kritiko bomo upoštevali, za vsako hudobno namigavanje bomo pa vrgli roka-

vico v vsakem slučaju. Izza grma ali po naročilu, pa ni možo metati kamenja v organizacijo oziroma revijo z zaslugami kot je Cankarjev Glasnik. Vedimo vsi to: vsako skrito in nepošteno namigavanje pride na dan, in največja neumnost je, če človek pljuje v lastno skledo.

Louis Kaferle, pred. Cankarjeve ustanove.

TO IN ONO

Cleveland, O. — Oberkibicari radi dajejo nasvete drugim, pa jih nič koliko sami potrebujejo. Vse kar drugi delajo je zabavno, kar pa oni opravljajo, je pa seve kulturnega pomena, in vsa ta beseda, ki jo izustijo, je resna! In iskrena je pa takrat, kadar je še poplahnjena, ker je oberkibicar sur, da je eno pošteno zinil.

Obrnili se bomo na izžvižganje in sitnarstvo, ali kar je že to. Tale kibicar je posetil sejo, sklicano po socialistični stranki v Clevelandu, Ohio, in to radi glavnega uradnika od eksekutive. Na to sejo ali shod so se pa tudi navlčili komunisti. In to predno je šel naš Joseph Martinek v Čehoslovakijo. Seja se je vršila mirno, dokler niso začeli komunisti rogoviliti; govornik ni prav nič sitnaril, ker to so hoteli vzpizoriti komunisti namenoma. Namen je posvečeval sredstva in uspele je. Razbili so shod, ker so tulili buuu in z žvižganjem. To se je zgodilo zato, ker se je govorilo o socializmu namesto "komunizmu". Nam, ki smo se udeleževali pri takih zadevah, je to znano, kdor pa ni posejal takih shodov, mu je to španska vas.

Norman Thomas je bil izžvižgan in odveden s policijo iz Jersey Cityja, ker je "sitnaril" in hotel govoriti na javnem shodu. Ker je po metropolsko vedina tako zahtevala, ni smel govoriti. Ampak zgodilo se je, da sedaj lahko govori na javnem shodu ravno tam, kjer takrat ni smel. Le škoda, da taki first

hand kibicarji nimajo spomina na take dogodiljaje.

Vsa taka izžvižgavanja so kombinacija fašizma-komunizma, ki skupaj epadata in se počužuje iste metode uničiti nasprotnika. Kdor odobra njih taktiko je njihov in se ga lahko smatra za fašista, ali obratno komunist, ker gliha vkup štrha.

Kristus je imel poleg še tako malo prijateljev, kot pove legenda, še zatajevalca in izdajalca. Izdajalec je bil toliko žentleman, da se je kesal svojega dejanja ter se obesil.

Čudno kako se človekom jezik zapleta, ker rečejo, da če pišeš o pogrebi in prideš v kašo, si osebnež, če pišeš o narodovem posojilu si tudi osebnež. Če pišeš v reviji si osebnež. Zakaj pa si osebnež? Zato, ker sem jaz, ako bi pa ravno isto pisal oberkibicar, bi bila pa kultura, ali pa poučljiva povest. Razlika je le ta: Kdo je pisal!

Kar se tiče Cankarjevega Glasnika, bom omenil le to, kar je poročal John Prudich na seji dr. št. 53 SNPJ, in to je: Cankarjev Glasnik ima malo naročnikov v Clevelandu, največ jih je zunaj po Penni in Ohiu. Nam je znana gotova izobrazba izbranejšega, ki pa ni leposlovna, in to gotove rojake zanimajo.

Onih, ki bi verjeli oberkibicarjem z veliko domišljijo, pa tudi ne najdeš več med tepci. Izginili so kakor kafa, ker tudi tepcem se včasih oči odpro. In to se je že zgodilo, in tako kmalu.

Frank Barbič.

Čuden župan

Čikaški župan Kelly je pred komisijo za transportacijo izjavil, da ni za municipalno lastništvo ulične in nadulčne železnice ter avtobusne prometne družbe. Chicago ima izmed svetovnih mest najslabši transportni sistem za osebni promet. Javno lastništvo teh sredstev bi bil najboljši izhod.

VOJNA JAPONSKE NA KITAJSKEM V TRETJEM LETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

tajske veliko municije. Zdaj jim s slednjo največ pomaga sovjetska Unija, ki pa ima zaradi japonske osvojitve notranje Mongolije s kitajsko celino skrajno slabe prometne zveze.

Jeza nad Anglijo

Japonski generalni štab smatra, da bi bil odpor Kitajcev kaj neizgleden, če bi jim Anglija nehala pomagati in jih navduševati v vztrajanju. Namen Anglije in drugih je s to taktiko Japonsko pustiti v vojni na Kitajskem do izčrpanja in ji potem narekovali svoje "milorne" pogoje. Ampak Japonska je militaristično, industrično in trgovsko izborna organizirana. Zaradi ogromnih vojnih naročil je nastala v nji "prosperiteta", kateri pa bo sledil neizogiben polom, kakor je sledil umetni ameriški prosperiteti. Posledice vojne Japonska čezdalej bolj čuti. Predno pa se na Japonskem pojavi kak težak gospodarski krah, hoče japonsko vrhovno poveljstvo izriniti Anglijo in njen vpliv iz Kitajske. Angliški kapitalizem ima na Kitajskem ogromne investicije, ki segajo v groben investicije, ki segajo v glški kapital in angliški vpliv je dominiral v kitajskih lukah in v industrialnih središčih. Temu hoče napraviti Japonska v svojo varnost čimprej konec.

Zveza, ki pomaga Japonci

Anglija je bila na Kitajskem od Japoncev že toliko provocirana in poniževana, da bi v vsakem sličnem prejšnjem slučaju nastopila proti nji z vso svojo oboroženo in gospodarsko silo, ampak sedaj insulte spravlja v žep in se zadovoljuje le s protesti. Vojni z Japonsko se Anglija ogiba vsled strahu, da jo

bi v Evropi istočasno napadli Nemčija in Italija. V takem spopadu bi pretila angleškemu imperiju resna nevarnost. V Londonu dobro vedo, da je cilj Rima, Berlina in Tokia zrušiti to ogromno velesilo in se polastiti njenih kolonialnih posesti ter industrij, ki jih je zgradil kapitalizem Velike Britanije v Aziji, Afriki in drugje.

Kadar in ako se to zgodi, bo tudi Francija brez moči varovati svoje kolonije v Aziji in Afriki. Zato sta Pariz in London v tako tesni zvezi.

In kaj Rusija?

V interesu Rusije je, da japonski imperializem ne postane toliko mogočen, da bi mu uspelo vzeti Sibirijo in ruski vpliv potisniti iz Azije, kar namerava storiti. Spopadi ob mandžursko-sibirski meji se pogosto dogajajo z žrtvami na obeh straneh, meseca maja pa je prišlo ob meji Vnanje Mongolije do prvih velikih bitk med mongolsko-sovjetskimi in mandžursko-japonskimi četami. Japonci zatirajo, da so povzročili sovjetom veliko škodo na letalih in da so potisnili mongolske in sovjetske čete preko meje. V Moskvi naobtravajo trdijo o uspehih svoje armade.

Vzlic temu ne izgleda, da sta Anglija in Rusija pripravljene nastopiti proti Japoncem skupno, dasi je obema nevarna.

V vsej tej ogromni igri med velesilami za svetovno prevlado, za posesti ter privilegije, trgovino in posesti na Kitajskem pa je žoga kitajsko ljudstvo, ki ga brezobzirno trablja in koljuje tuji in kolikor morejo tudi domači krvosei. To bo minilo, kadar kitajsko ljudstvo samo postane gospodar svoje dežele in s tem svoje usode.

Kuhajte jedila okusno na HLADNEJŠI-LAHKI NAČIN

...na avtomatičnem

ELEKTRIČNEM ŠTEDILNIKU

• Kuhanje z elektriko je hladnejše in udobnejše. Hladnejše, ker se vsa vročina osredotoči v grelnih edinicah pod posodami in ker popolna izolacija drži vročino v notranjosti štedilnika in izven kuhinje.

Kuhanje z elektriko je lahko. Nobene pažnje, čakanja ali skrbi ... Jestične se kuhajo v vaši odsotnosti in so gotove ob vašem povratku.

Oglejte si te moderne avtomatične štedilnike v trgovinah električnih potrebščin, v železnikih, v departmentnih in v trgovinah s pohištvo v vaši okolici, ali pa v trgovskih lokalih Commonwealth Edison družbe v mestu.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Po New Yorku

Piše FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Na 15. ulici blizu Union Squarea je poslopje, ki ga pozna vsaj po imenu sto tisoče ameriških delavcev. Omenil sem že v eni prejšnjih števil, da je solastnik te zgradbe na vzhodni 15. ulici z eno delnico tudi Proletarec, ki pa je sicer zdaj brez vrednosti. Poklonil mu je pred mnogimi leti eden njegovih prijateljev. Ime zgradbe, ki jo imam v mislih, je Peoples House (ljudski dom). V njemu se je odigral precejšen del zgodovine ameriškega delavskega gibanja. Tu je bil glavni stan socialistične stranke mesta New York. Tu je bil mnogo let tudi neuradni glavni stan ameriške socialistične stranke. Tu so imeli, ali imajo še, svoje urade razne unije, še več pa jih obdržuje svoje seje v njemu. Tu je bil tudi urad radio postaje WEVD, ustanovljena, da služi delavskemu gibanju in v počast Eugene V. Debsu.

Dvorana, v kateri se vrše manjši shodi, predavanja, seje itd., se imenuje "Debsov avditorij". V tem poslopju je urad in učne sobe Randove šole za socialno znanost. Njen predsednik je znani socialistični veterani Algernon Lee. Tu poučuje August Claessens in mnogi drugi. Tu je nešteto krat argumentiral na sejah socialističnih odborov pokojni Morris Hillquit. Tu je Randova knjižarna, urad social-demokratske federacije in uredništvo ter upravnštvo znanega tednika New Leader.

Naravno, da sva se z ženo oglasila v tem domu, vpraševala to in ono in odgovarjala na vprašanja. Zdel se mi govori v urednikom New Leadera Jamesom O'Nealom. Bil je v uredništvu in tipikal, ko sva se mu predstavila. Proletarec mu je znan še iz časov ko je prevzel tajništvo JSZ Franka Petricha. Proletarec je bil takrat pripročan v mnogih angleških ter drugih socialističnih tiskih in v zameno so ga oglašala angleška, češka, nemška, italijanska in druga socialistična glasila. Delavci so tako med tovariši vseh narodnosti lahko agitirali pri delu in kjer koli mogoče za vse te tiste. Kmalu ko so Zed. države stopile v svetovno vojno, je to prenehalo.

James Oneal je priznan delavski zgodovinar. Razvoj socialističnega gibanja v tej deželi mu je odprta knjiga.

Star je 64 let. Rojen je bil v Indianapolisu. Še zelo mlad se je seznanil s socialističnimi agitatorji, posebno z Eugenom V. Debsom v Terre Haute v Indiani, s katerim sta nato delala v socialističnem gibanju rama ob rami skozi do Debsove smrti. Oneal je postal pomožni tajnik socialistične stranke že l. 1903. Napisal je mnogo pamfletov, brošur in znanstvenih razprav o delavskem in socialističnem gibanju, in knjigo "Workers in American History".

Ta od mladega delavni sodrug še zmerom dela kolikor more. V zadnjih nekaj letih se

mu je zdravje jako poslabšalo. Lahen mrtvoud ga je že v drugi napadeli in vid mu je opešal, da je v stanju čitati in pisati samo še par dni v tednu.

Pravil je nama, da je delal najtežje od leta 1930 pa vselej, dokler ni omagal in je moral ostati dolgo v postelji. To delo pa ni bilo samo delo nego boj s sodrugi, s takozvanimi militanti, katerih ni mogel prepričati, da bodo s svojo deklaracijo, ki so jo predložili detroitski konvenciji soc. stranke, povzročili konec svoji stranki, ako jo sprejmejo. Sprejeli so jo. Oneal je bil edini iz takozvane stare garde, ki je bil takrat izvoljen v eksekutivo, kjer je nadaljeval z dokazovanjem, da se bo boj v stranki zanj po-godno končal, ako ne pride do porazuma. Boj med brati je umoren, posebno ako jih je več proti nemu.

"New Leader" je po razkolu leta 1936 postal glasilo social-demokratske federacije. To je nedvomno najboljšje urejevan delavski politični list v tej deželi. Njegovi sodrugi so delavski novinarji, pisatelji, funkcionarji v mnogih delavskih organizacijah, torej ljudje, ki imajo znanje in skušnje. V New Leaderu so zastopana razna mnenja iz delavskih vrst in o problemih, ki so na dnevnem redu. Njegove smernice pa so iste kot dokler je bil glasilo socialistične stranke.

"Koliko ima vaša federacija članov v New Yorku?" sem vprašal Oneala. "Nad tisoč. Prošle mesece je dobila mnogo novih, večinoma spet iz vrst bivših in sedanjih članov soc. stranke."

"Koliko ima SDF članov v vseh Zed. državah?" To bosta izvedela v tajništvu, je odgovoril Oneal.

"Kaj je tvoje mnenje o predložitvi in akciji za združenje socialistične stranke in social-demokratske federacije?"

V odgovor me je vprašal, če so mi znani takozvani dodatni pozori (pojnti) eksekutive socialistične stranke. Za social-demokratsko federacijo so ne samo žaljivo predloženi, nego zanj nesprijemljivi. V sedanjih okoliščinah združenja med tema dvema skupinama ne bo, je menil Oneal.

Kot vsakemu, ki je veliko delal za pokret in se boril za njegov program in načela, je tudi Onealu težko, da je gibanje prišlo v tej kritični dobi ameriške republike na tako nizko točko.

"Socialistična stranka se pod sedanjim imenom med maso ne bo več uveljavila," je rekel Oneal in dodal: "Zmerom sem nasprotoval predlogom za spreminitev njenega imena, ampak zdaj bi bila drugačna označba potrebna."

"Čemu to smatraš?" Pa je pojasnjeval, da prvič, ker si stranka v svojih notranjih homatiyah ni napravila kredita svojemu imenu, v drugič pa je med maso o označbi "socialistična" veliko konfuznega mišljenja. V New Yorku na primer

10,000 beguncev iz Španije je v Mehiki

V Mehiko je 14. junija dospelo nadaljnih 10,000 beguncev iz Španije, oziroma iz taborišč v Franciji, kjer so dobili začasno zavetje. V Mehiki so

Vincento Lombardo Toledano

bili sprejeti za velikimi svečanostmi, katerim je načeljeval voditelj množice Mehike delavske konfederacije Vincento Lombardo Toledano. Izjavil je, da jim bo mehiko svobodno ljubeč ljudstvo ob strani in jim pomagalo naprej v borbi za osvoboditev Španije iz fašističnih klet.

so tri stranke, ki se nazivajo za socialistične. Ljudje čitajo, da sta v Franciji najmočnejši stranki socialistična in "radikalno socialistična". Začuden vprašujejo, kako to in čemu se ne združita. Pa jim je treba pojasnjevati, da tista, ki se imenuje "radikalno socialistična", ni ne radikalna in ne socialistična. Tudi je povprečnemu Američanu uganka, čemu Hitler svojo stranko naziva "nemška narodna delavska socialistična stranka". V čem je socialistična? Dalje čitajo, da se sovjetska država naziva za unijo socialističnih republik, da gradi socializem, a pristaši tega socializma se nazivajo za boljševe in komuniste. V listih čitajo, da je new deal socialističen in da uvaža socializem v Zed. države. Vsled tega označba "socialistična stranka" med ameriško maso ni več in ne more postati magnetična.

"Kakšno ime bi po tvojem mnenju bilo za združeno, ali reorganizirano soc. stranko najprikladnejše?" On bi bil za ime "social-demokratska", je rekel.

"Ne morem soglasati", sem mu odvrnil. Kajti tudi označba "social-demokratska" je diskreditirana, posebno vsled poloma stranke tega imena v Nemčiji in Avstriji.

"Misliš?" Zagotovil sem mu, da res mislim tako in da bi ime "Social Democratic Party" vleklo še manj kakor sedanje.

Onealu sva želela zdravje in se poslovala. V uradu SDF sva govorila s sodrugi, ki se mi je zdela znana. "Moje ime je Lena Morrow Lewis," je rekla. Seveda, poznam jo že dolgo, največ iz nejih aktivnosti v socialističnem pokretu. Bila je strankina predavateljica in agitatorica že leta 1902. Slišal sem jo predavati samo enkrat, a čital pa mnogo o njenem agitacijskem delu. Tajnika federacije še ni bilo v uradu. Z Angelo sva se pozdravila še z nekaterimi in nadaljevala z obiski v druge urade.

(Dalje prihodnjič.)

"D. P." o vprašanju ameriške izolacije

Mariborska "D. P." z dne 17. junija je priobčila daljši članek o boju v ameriškem kongresu zaradi vprašanja nevtarnosti in izolacije Zed. držav. V članku pravi, da so ameriški socialisti za izolacijsko politiko, social demokrati in komunisti pa za podpiranje politike kolektivne varnosti, kateri je naklonjen predsednik Roosevelt. Za kolektivno varnost je tudi predsednik AFL William Green, podpredsednik AFL Matthew Woll pa je za boj proti diktaturam, in to enako proti fašističnim kot boljševiškim. Predsednik CIO John L. Lewis o vprašanju izolacije in o zunanjih politikah ameriške vlade ni izjavil ničesar določnega, ker sta v njegovi organizaciji (CIO) močno zastopana oba nazora, pravi članek v omenjenem listu.

Priporočite prijateljem, da si naroče Proletarca.

ENOTNOST ZA OHRANITEV J. S. Z. JE NEOBHODNO POTREBNA

Chicago Ill. — Priobčene razprave o prihodnjem zboru Jugoslovanske socialistične zveze kažejo, da se je zadnjih par let tudi naša prišla bolezen, katere že precej časa slabi socialistično stranko. Ta bolezen je osebnost, katere je oslabil stranko, in če bo šlo tako naprej, bo tudi razdvojila našo zvezo. To jasno pričajo izražena mnenja do sedaj priobčenih razprav, v katerih se kažejo pomezniki v taki luči, da na javnost ne morejo narediti prav nič dobrega vtisa. Kadar se v katerikoli organizaciji kaže v javnost samo slaba strani, je čisto naravno, da bodo posledice nezaupnosti. Zato so v veliki zmoti oni, ki mislijo da bodo naš izstop iz socialistične stranke opravičili z oblatitvijo njenega vodstva. To mnenje je povsem zmotno, ker tisti, ki kažejo na napake stranke, ubijajo med "astimi pristaši socialistično idejo, katere je nas držala skupaj kot močna veriga.

Če že kažemo na napake stranke, je tudi pošteno, ako pogledamo v zrcalo naših napak, katerih je tudi precej. Kar našo zgodovino pregledamo in priznamo, da je stranka razen par centov asessmenta dobila zelo malo od nas. Žalostno dejstvo je, da ji v vseh letih, katerih je precej, nismo vzgojili niti enega člana, kateri bi se udeležil v njenem vodstvu. Prav raditega nimamo pravice, da jim očitamo, da so v stranki prihajali na vodstvo ljudje, kateri niso imeli velikih sposobnosti, še manj pa socialističnega znanja. Tudi pravice nimamo, da jim očitamo, ker so zasledovali v stranki druge cilje, to so že nekateri prej vedeli. Pa smo kljub temu te nepoklicane elemente dopuščali med našo mladino, da so nam uničili naše delo. To mladino bi morali mi pošiljati med Amerikance ter jo usposobiti za agitacijo za stranko, pa bi mi in stranka imeli koristi od nje.

Tudi Red Falcon so se pridno širili med nami; sami smo jim dobili voditelje, med njimi nekatere zelo sposobne. Niso nam bili po volji, od stranke smo nekaj zahtevali, kar nam ni mogla dati. Navodila in voditelje. Poslala nam jih je in sicer take, kateri bi se morali sami od nas učiti. Tudi tukaj je bila naša skromnost napaka. Le tuje je, ki zna, naš človek ni sposoben.

Zelo piškav je tudi izgovor, katerega se vedno naglašata, da je, da smo organizirani, da širimo propagando med našim narodom. Če je to resnica, potem ni bilo potrebno, da smo se združili s socialistično stranko. Ostali bi lahko izven nje in širili socializem, mogoče bi to storili, ako bi videli uprhe. Ker jih nismo, s'no se po zadnji ločitvi ponovno zatekli pod njeno okrilje.

Vse kaže, da bo na prihodnjem zboru zelo dober argument za napake, ki jih je delala stranka in naša zveza, da se ponovno ločimo od nje. Toda ločitev nam ne bo prinesla tega kar nekateri naglašajo, posebno ne, če jo izvršimo na način, da bomo po ločitvi še bolj razdeljeni kot smo sedaj. Enotnost ni že dolgo časa med nami. To kažejo tudi razprave, za obstoj zveze nam je pa neobhodno potrebna. Radi tega je potrebno, da se že pred zborom sporazumemo, da je za ohranitev zveze potrebna reorganizacija. Pa naj bo že ena ali druga, se ve da bi bila najprikladnejša taka, da bi nam ohranila verzi na prosvetnem polju. Potom take organizacije bi bilo mogoče držati skupaj še precej let napredne Slovence v Ameriki.

Ako bodo zastopniki na prihodnjem zboru to upoštevali, potem je predvidevana možnost, da bomo vsaj nekaj ohranili. Če se pa že pred zborom razpadi osebne strasti, pa bomo kot na zadnjem zboru šli preko vseh interesov skupnosti, katere nam je bolj kot kaj drugega potrebna. Nastale bodo kaprice tu in tam, katere nas bodo zopet kot zadnjič še bolj razdvojile, ter nas vnesposobile za vsako konstruktivno delo. Na zadnjem zboru sem ape-

liral, da dajmo sprejeti tako široko platformo, da bomo lahko ostali vsi v zvezi, ne ozirajo se, da se v marsičem mnenja krizajo. Militantni zagovorniki raznih resolucij pa so naglašali, da bi bilo to proti strankinim načelom. Posledice so, da smo sedaj bolj razdvojeni in stranka bo mogoče zgubila poslednjo federacijo.

Frank Alech.

Nekaj kritike in klic k nadaljevanju dela

Cicero, Ill. — Kakor je razvidno iz zadnje številke Proletarca, agitacija za odcepitev od soc. stranke očitno napreduje. Navadni argumenti jim niso več v zadostilo. Sedaj so se pričeli posluževati celo zbadljiv, da dosežejo svoj namen. Na četrti strani v prvi koloni v Komentarjih stoji dobesedno sledeče: V razpravi o JSZ razvidim, da se najbolj navdušujejo za stranko tisti, ki niso aktivni v nji ne v JSZ. Izjem je malo."

Ako se bodo sodrugi začeli posluževati take taktike za svojo propagando za odstop iz soc. stranke, znajo s tem biti uspešni, ob enem bodo pa tudi razbili vse kar imamo. Jaz menim, da je resnih in stvarnih dokazov dovolj za eno ali drugo stran, ne da bi se posluževali teh neumestnih uštipalk. Ako eden ali drugi sodrug danes ni aktiven, ni s tem rečeno, da nikoli ni bil, ali da ne bo več. Ob enem ima vsak sodrug, ki pla-

TISKOVNI FOND PROLETARCA

XII. IZKAZ

Pueblo, Colo. Joe Vodnar \$1; Joe 50c; Alma Strah, John Tomisch, Joe 50c; Frank Pogorelec in Frank Samsarjec po 25c; John Zupančič, Martin Stupski, George Udovitch, Joe Verbiš, Peter Erčul, Louis Erčul, John Klun, Nick Radovich, Robert Roblek, Primož Knafelc, Frank L. Tomisch, Anna Kern, Mary Tomisch, Louis Zutman in Jacob Pogorelec; Joe Hochevar Jr. 15c; po 10c: John Mramor, Stefan Fatur in Mohor Strumbeč, skupaj \$7.85. (Nabrala na proslavi 35-letnice SNPJ Edward Tomisch in Fr. Pogorelec, poslal Fr. Boltecar.)

Walsenburg, Colo. Po \$1: Edward Tomisch in Joe Buhnich; po 50c: Frank Tomisch, Jacob Škerlj, Blaž Strovac, Ignac Urban, George Stiglic, Mike Pogorelec, Anton Medved, Joe Pintar, Ivan Bizjak, Frank Boltecar in Mike Briski; po 25c: Blaž Kern, George Preskar, Joe Minordimo, Louis Shustar, Darkin Sismore Judge, John Sedmak, Louis Zutman, Joe Turkovich, Mike Mrzeli, Frank Pečnik, Joe Slavec, Frank Kalister, Joe Zupančič, Joe Cudar, Stefan Sajin, Vincent Calkin, Mike Gabrijan, John Stonich, Paul Russ in Frank Boltecar Jr.; po 10c: Valentin Vodovnik; po 5c: Frank Pavlovce 5c, skupaj \$12.75. (Nabrala na proslavi 35-letnice S. N. P. J. Frank L. Tomisch in njegov tajnik Frank Boltecar.)

Canonsburg, Pa. Po 50c: Tony Petrovič, John Pradel, Joe Hrvatin in John Terčelj; Frank Samsa 35c; Marko Tekavec 30c; po 25c: Frank Bolka (Milwaukee), Joseph Zorko, Paul Tavčar, Lawrence Selak (Star City, W. Va.), Frank Augustin, John Kollich, Jennie Jerala, George Smrekar, Lorene Kančič, Bartol Yerant, Frank Lavrich, Anton Klemenčič, Geo. Vitkovich, Frank Aibel, Matt Gračnin, Louis Uhernik, Joseph Juvan, Frank Suster, Srečko Jurjevce; Anton Guse 20c; Mike Cebašek 15c; po 10c: John Leskovec in Anton Zornik; Neimenovan 5c, skupaj \$8.00. (Nabrala na SNPJ dnevu v Clairtonu, Pa., Marko Tekavec.)

Jenners, Pa. Po 50c: Jerry Kosmač in Joe Zupan; po 25c: Frank Kresovich, Mary Tursich, Joe Tursich; Frank Smayla 15c; po 10c: Joe Zidar, Tony Brely in Charles Cerjak; Tony Strazišer 5c, skupaj \$2.25. (Poslal Joseph Tursich.)

Bridgeport, O. Konferenca klubov JSZ in društva P. M. \$10; Nace Zlemberger 50c, skupaj \$10.50. (Poslal Joseph Snoy.)

Cleveland, O. Matt Petrovich \$2. Lorain, O. Mary Keržič 75c.

Meadow Lands, Pa. Martin Baje 25c.

Diamondville, Wyo. Anton Tratnik 60c.

Cleveland, O. Math. Pishier \$1.00; Frank Kovach 25c, skupaj \$1.25. (Poslala Jennie Dagarin.)

Indianapolis, Ind. Louis Sasek \$2.

Hermine, Pa. Anton Petrovič (Carnegie) 50c in Joe Peternel (Libary) 25c, skupaj 75c. (Poslal Anton Zornik.)

Waukegan, Ill. Frank Mihevc \$1. (Poslal M. Judnich.)

Latrobe, Pa. Mary Fendel 60c.

Springfield, Ill. Klub št. 47 JSZ \$5.00.

Walsenburg, Colo. Federacija S. N. P. J. za južni Colo. in sev. N. Mexico \$5.00. (Poslal Ed. Tomisch.)

Skupaj v tem izkazu \$60.55, prejšnji izkaz \$465.48, skupaj \$526.03.

čuje svoje redne in izredne asessmente soc. klubom pravico in dolžnost, da izrazi svoje mnenje. Danes sem prejel od tajnika soc. stranke v Cook County mesečno poročilo. Kakor razvidno, so čikaški sodrugi še vedno aktivni. Da nimajo več moči, ni krivda tistih, ki se zvesto držijo soc. stranke temveč tistih, kateri so jo zapustili. Med tem so tudi veliko krive današnje razmere in reakcionarni politikarji, kateri s svojimi postavami otežujejo ali na popolnoma preprečujejo delovanje na političnem polju. Iz strankinca poročila razvidim, da imajo v načrtu početno šolo in Debsovo šolo. Med drugim imajo za soboto 15. julija ob pol desetih zvečer izlet na ladji "Theodore Roosevelt". Menim, da je to zelo dobro za spremembo ob enem koristno za strankino blaginjo, v kateri je večna suša. Bilo bi umestno, da bi se večje število slovenskih sodrugov in sodružic udeležilo tega izleta. Stane 75c za osebo. Vstopnice se dobi pri tajniku soc. stranke.

Zadnji piknik našega lista Proletarca je dobro uspel in bilo je precejšnje število udeležencev. To je dokaz, da še živimo ter hočemo naprej. Nasprotniki nas lahko ustavljajo, nemogoče pa je nas ustaviti. Torej naprej!

Frank Podlipec.

Težave delavskih družin

Joseph Snoy je nam pisal dne 3. julija med drugim: "Moji m'ajši hčerki Fredi se je naredil na nogi 'tur'. Pred 4. tedni se ji je prepustil in nekdo ji je gnojno rano ven stisnil in se je kmalu zacelila. Posledica je bila zastrupljanje v notranjost. Sedem dni je ležala v ometici. Se sedaj, ko to pišem, je v bolnici, v privatni sobi. Vrstimo se pri nji dan za dnem noč in dan... Samo da ne bo posledica paraliza, kot se v bolnici boje, da se prav lahko dogodi. Ko sem jo gledal, kako trpi, sem plakal ob njeni postelji.

Hčerka Margaret pa je bila operirana pred par meseci in zdaj je delo zgubila. Ampak vse bo dobro, ako rešimo Fredo, ki je zalo, pridno dekle. Shušala je silovito, da je je le kost in koža.

Tudi sam sem slabega zdravja.

Rad bi agitiral, rad skrbel za klub, obiskoval naselbine — pa ne morem vsega.

Jože Snoy, imel si že veliko težav in vemo, kako hudo je očetu in materi pri otroku, ki se bori med življenjem in smrtjo, ali celo med zdravjem in posledicami bolezni, ki ne izginejo. Ampak sta premežala že veliko. Hčeri Fredi želimo vsi čimprejnjega okrevanja.

Glos iz Wyominga

Anton Tratnik iz Diamondville, Wyo., piše, da je agitacija za delavsko gibanje in naše liste težavna stvar, kakor zmerom. Orjemo in sejemo," pravi on, "a žetev je nezadovoljiva in trudoma opravljena." Kadar agitiraš med delavci za delavce, ti lete očitki na ušesa z vseh strani, kakor da so socialisti vsega krivi in kot da bi oni imeli vladati v svojih rokah, ne pa demokratska in republikanska stranka.

Tratnik kliče Pogorelcu:

"Charley, le kar korajžno naprej, z zavestjo, da vršimo dobro delo v prid ljudi. Bodo s časoma že spoznali, kje jih čelvelj žuli. Ko izpregledajo, bo nam to vsem v korist."

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 1475

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Cicero in Berwynu.

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO, ILL.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDORIN, lastnika

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172-7173

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO, ILL.

Svojo provizijo je priževal listu v podporo. Piše, da dela v premočniku 5 dni na teden, kar je mnogo v sedanjih razmerah. Zaposlen je tudi kot tajnik društva, tako da mu manjka časa na vseh koncih in krajih, a vseeno si ga najde za agitacijo v prid Proletarca in drugih naših publikacij. Piše, da letos najbrže ne bo imel nič počitnic, dasi je pri družbi, kjer dela, vprašal zanje. Kadar ni v rovu, ali na agitaciji, ali pri društvenih knjižah, pa mora delati okrog svojega doma. Taki so naši delovni ljudje, ki skušajo uporabiti vsako uro časa čimboljše sebi in drugim v korist.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih kulturnih društev:

JULIJ

DETROIT, MICH. — Izlet kluba št. 114 v nedeljo 16. julija na Lower Straits Lake.

JOHNSTOWN, PA. — Piknik kluba št. 5 JSZ v nedeljo 16. julija na Parkhillu. Prebitek v korist klubove blaginje in Proletarca.

Waukegan, Ill. — Piknik kluba št. 45 JSZ v nedeljo 30. julija.

CLEVELAND, O. — Piknik soc. kluba "Delavec" št. 28 JSZ na Zornovi farmi, Bradley Rd., Brooklyn, v nedeljo 30. julija.

ARMA, KANS. — Piknik kluba št. 21 JSZ v nedeljo 30. julija na Novakovi farmi v kamp 50.

AVGUST

SPRINGFIELD, ILL. — Piknik kluba št. 47 JSZ v nedeljo 6. avgusta.

Canonsburg, Pa. — Piknik kluba št. 118 in Konferenca JSZ za zap. Penno 20. avgusta na Drenikovem parku v Straburgu, Pa.

MILWAUKEE, WIS. — Piknik kluba št. 37 JSZ v nedeljo 27. avgusta v Kuzmatovem parku na W. Belmont Rd. in So. 92nd St., West Allis.

CHICAGO, ILL. — Piknik pevskega zbora "Sava" v nedeljo 27. avgusta pri Valentinu Kobalu, Clarendon Hillu.

SEPTEMBER

Zbor JSZ in Prosvetne matice 16. in 17. septembra v Chicagu.

OKTOBER

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 JSZ v nedeljo 29. oktobra v dvorani SNPJ.

NOVEMBER

CHICAGO, ILL. — Koncert "Sava" v nedeljo 26. novembra v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — Koncert soc. Zarje na Zahvalni dan 30. nov. v SND na St. Clair Ave.

DECEMBER

CLEVELAND, O. — Plesna veselica kluba št. 49 JSZ na božični dan 25. decembra v Slov. del. domu na Waterloo Rd.

CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 dne 31. dec. 1939 v dvorani SNPJ.

1940

MAREC

CHICAGO, ILL. — Priredba v korist Proletarca v nedeljo 4. marca v dvorani SNPJ.

APRIL

CHICAGO, ILL. — Koncert "Sava" v nedeljo 31. marca v dvorani SNPJ.

JUNIJ

CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 30. junija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

MILLER'S CAFE

5205 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Fino pivo, vino in žganje. Vsak petek ribja večerja, ob sobotah kozjka. — Fina postrežba.

Dobra godba.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:

2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

Finish and Well Done

Proving again in no uncertain terms that "where there is a will there is a way," Branch 1 JSF, with the cooperation of all its members and friends "put across" its picnic last Tuesday in grand and splendid style.

Keg's spacious picnic grove to its full length and width teemed with humanity from early morning till late into the night of a perfect picnic day which earlier threatened to be one of the worse, with dark skies full of heavy low-hanging clouds and the humidity so low it was oppressive.

The crowd came early and stayed late; the kitchen and bar did a humming business while crowds jammed the dance floor and took refuge in the shaded spots with their balinas and lunch baskets.

Tombola found many enthusiasts and the game went merrily on throughout the afternoon.

A young lady from Melrose Park, Helen Krosel, went home a beautiful gold wrist watch the richer.

To all who gave gifts or made cash donations; to all who worked at the stands or helped in any other way to make the picnic the grand success it was, "thanks," for your willing co-operation through which we were able to keep things moving smoothly and in a comradely spirit.

The following individuals, groups and business houses contributed gifts for the Tombola game:

Universal Furniture Store, Dutka Jewelry Store, Frank's Meat Market, Pelikan Drug Store, Havlik Fruit Store, SNPJ girls, Krejci Candy Store, Reliable Liquor Store, Douglas Clothing Store, Spatt Knitting Mills, The Thrift Shop, Cermak Hardware Store, F. H. Ondrus & Son, Kozelka Hardware Store, 26th Street Juvenile Shop, Tabor Bros., Mrs. J. Thaler, Mrs. Anton Zaitz, Mrs. F. Udovich, Mrs. F. Vider, Mrs. R. Bozicnik, Mary Owen and Wencel's Dairy.

Our members should reciprocate by patronizing those who patronize us.

Cash donations were made by following: Frank Omahen, Frank Flor, Dr. J. J. Zavertnik, and John Hochevar. Ernest Dreshar made the signs.

We hoped and planned to make this picnic in financial returns equal last year's. We succeed and are satisfied.

JOHN BULL BROUGHT IT ON HIMSELF

England's troubles in China were brought on by her own dilly-dallying.

There was a minority labor government in England, with Ramsay MacDonald as premier, when the Tories succeeded in undoing the labor government by appealing to the vanity of MacDonald. He left the labor government in the lurch and went over to the "nationalists." They formed a so-called nationalist government, retaining him as their premier for a while, until they got ready to throw him overboard.

It was along about that time when Japan took possession of Manchuria. Japan was a member of the League of Nations. The action was in violation of the league covenant. If England and France had taken a strong stand they would have been upheld by the other countries in the league and could easily have stopped the Japanese aggression in its tracks.

Instead, England temporized. A commission was appointed which whitewashed the Japanese. The Tories almost applauded the Japanese aggression.

Having had her way in Manchuria, Japan was emboldened. The rest has followed in due order.

Incidentally the United States, which tried to stop the Japanese aggression in Manchuria with strong notes, was left out on a limb. Under these circumstances, ought Uncle Sam to pull the British chestnuts out of the fire now?

—Milwaukee Post.

Portrait of an American

By LOUIS UNTERMEYER

He slobbers over sentimental plays
And sniffles over sentimental songs.
He tells you often how he sadly longs
For the ideals of the dear old days.
In gatherings he is the first to raise
His voice against "our country's shameful wrongs."
He storms at greed. His hard, flat tone prolongs
The hymns and mumbled platitudes of praise.

I heard him in his office Friday past.
"Look here," he said, "their talk is all a bluff;
You mark my words, this thing will never last.
Let them walk out—they'll come back quick enough.
We'll have all hands at work—and working fast!
How do they think we're running this for—love!"

FROM A SMALL GIRL

Little Eileen McLaughlin, 11 years old and in the sixth grade, Amsterdam, Ohio, doesn't like to see her folks go down in the mine and has written some verses about it, which go like this:

SOMEONE, THINK, PLEASE
To the men who work hard, way underground,
For the money they earn—can't new work be found?
We are sad when we see them go to the mine,
But we're glad when we see them come home, feeling fine!
We don't like this occupation, tho' true they get pay,
Why can't someone think and find a better way?
—United Mine Workers Journal.

It is not only arrogant, but profligate, for a man to disregard the world's opinion of himself.—Cicero.

HIDDEN TAXES

There are no less than 157 hidden taxes in the cost of a funeral, a recent survey shows.

When you pay your electric light bill you are paying 49 hidden taxes.

In the price of a pair of shoes 112, in purchasing a dress 72, in purchasing a pound of coffee 60, in a pair of silk stockings 56, and 61 when you purchase a movie ticket.

By far the greatest number of taxes are paid by the motorist who stops at a gas station for a dollar's worth of gas and at the same time purchases a package of cigarettes.

Henry Ford himself helped create the floating turntable depicting all processes in the manufacture of flivvers at the New York World's Fair, it is reported.

We know just what he contributed—the idea that automotons do all the work.

Our Doings

By JOSEPH DRASLER

EVERYBODY CAME

Chicago, Ill. — The Fourth of July picnic held by Branch 1 JSF out at Keg's Grove was as revealing as a mirror in showing very plainly what heights of success can be reached through organized endeavor of our group and our following here in Chicago.

In Reading, Pennsylvania, known far and wide for its Socialist and labor activities, the success of their first big summer picnic is being followed up with plans for a second. Our next affair will be "Sava's" picnic at Kobal's in Clarendon Hills, on Sunday, August 27, which will be followed by the Branch play in October. A few years ago we used to fill in the beautiful autumn season with an outing to the old familiar "hrbick" in Willow Springs. Perhaps this year too, we'll see.

RECORD-BREAKING MONTH

Secretary of Branch 1, Charles Pogorelec, reports that the month of June, was, financially, the very best in many years. During that month members really dug into their pockets with the result that a lot of stamps were pasted in membership books. Over sixty dollars was collected in membership dues in that one month alone.

COMRADES BUSY

In Pueblo and Walsenburg, Colorado, where huge SNPJ thirty-fifth anniversary celebrations were held, our active comrades went to work among the huge crowd in attendance and collected over \$25 for the Sustaining Fund of Proletarec. The same good news is reported from a number of sections of Pennsylvania and Ohio. In other cities, as listed in the Slovene section under "Priredbe klubov JSZ," picnics are being sponsored for the benefit of our paper. This is the sort of activity that will carry Proletarec through the summer, lull.

JSF Junior Guild Notes

Chicago, Ill. — The JSF Junior Guild will hold an outing and swimming party to Jackson Park on Thursday, July 13. Members will meet at the Slovene Labor Center, 9 A. M. Everyone is to bring his lunch for the picnic meal. Hot dogs and soft drinks will be provided for supper.

August Meeting Suspended
There will be no regular meeting of the Guild in August, the next meeting being scheduled for Friday, September 8 at the Slovene Labor Center at 8 P. M. Vacations will be over by that time and we should be able to get down to some real activities for the Fall and Winter months.

COOK COUNTY PARTY NEWS

SUMMER SCHOOL

Chicago, Ill. — The summer term of the Debs Labor School will be held at 549 Randolph Street, from July 12 to August 23. Subjects on which classes will be held are: Economics of Capitalism and Socialism, Elements of Revolutionary Socialism, History of the Labor and Socialist Movement, Socialist and Labor Organization, Theory and Practice.

Send in your application now for classes forming.

LAST CALL!

For the Moonlight Dance Cruise Saturday night, July 15 on the S. S. Theodore Roosevelt, leaving the Navy Pier at 9:30 P. M. This is your opportunity to escape the terrific Chicago heat for one evening.

PARTY LITERATURE

Socialism States Its Case on War is the title of an attractive little pamphlet by Norman Thomas just issued by the National Office. The price is 2c per copy, \$1 for 55 copies. Get a bunch of these pamphlets and sell it to all your friends.

A new issue of the Socialist Review has come off the press and can be secured from the County Office. Among the articles are "Fascist Tactics in Latin America" by a leader of the APRA Party of Peru, "Labor's New Battle Front" by Frank Trager and "Last Days in Spain" by Louis Aragon. Price only 15c. Get your copy now.

VISITORS

Mr. and Mrs. Frank Matkovich of West Allis, Wisconsin, visited at the Slovene Labor Center last week.

From Girard, Ohio John Tancek, Mrs. Sophia Tancek, and from Warren, Ohio, John, Louis, Paul and Marie Galleti, stopped at the Slovene Labor Center.

Chinese, spoken by 475,000,000 people, is the first language of the world.

The only way to have a friend is to be one.—Emerson.

FREE CZECHO-SLOVAKIA LIVES!

Despite the protests of the Nazis, the New York World's Fair pavilion erected by Czecho-Slovakia before the Nazi coup has been opened to the public. Dr. Edward Beneš, president of the republic before Hitler's conquest, dedicated the pavilion in the following words:

I am speaking to you today on behalf of one of the oldest countries in Europe, a liberty-loving country, a peace-loving country. And I speak in the name of a highly cultured people, a politically-developed people in the heart of that old continent. The Czecho-Slovak nation, proud and dignified in its temporary distress, sends to you—to the great American people—its cordial greetings and its profound and sincere thanks for your kind hospitality, unforgettable for us in the face of the conditions under which we are forced to live today.

The time seems dark for us and for the fate of all small nations in Europe. But thanks to this great land of freedom and its democratic government, we Czechs, Slovaks and Carpatho-Russians still can show to the world how a humble yet free and democratic people can work—and why that people will never die.

Thanks to America

I consider it my duty and my privilege first of all to express thanks to the American people and to its government which refused to recognize the occupation by military force of the Republic of Czecho-Slovakia, and which continues to recognize the representatives of the Czecho-Slovak people in this country. This act of international law and order, of justice and fairness, has helped us to underline in the face of the whole world the sound, firm basis of the legal existence of our State, in spite of what happened in Europe during the last months.

This pavilion, ladies and gentlemen, is the free and independent Czecho-Slovakia of the near past, and the free and independent Czecho-Slovakia of the near future.

All that you see around you was made in free Czecho-Slovakia. We wish to show to the millions of visitors to this World's Fair the fruitful and creative efforts of the Czechs, Slovaks and Carpatho-Russians. Although recent events have made it practically impossible to do everything that was planned during the period of our free existence. One can compare these achievements with the news which we receive daily from the occupied territory. On the one side, we see in this pavilion the results of a free and democratic regime. On the other hand, we see the conditions of a nation under the rule of brute force. It is not necessary to make any other comment.

As president of the free Czecho-Slovak republic I lent all my support to the idea that the Czecho-Slovak state and nation should be worthily represented at this great New York World's Fair.

I wanted the friendly relations of the United States of America and the Czecho-Slovak republic to be further strengthened, especially by the development of our mutual economic relations, which had attained an extraordinary degree just before the events of the last year in Europe. I am sure that the violent changes in Europe will not destroy these strong ties of collaboration and that the near future will show these relations stronger than ever.

Allow those 10,000,000 Czechs, Slovaks and Carpatho-Russians in the occupied territory, who believe in their happy future national life, now temporarily lost, to hear us free people and our free manifestation of this hope today. I am sure somehow, they

will hear us. And they will learn that we will never abandon them, that honest, fair people throughout the world will not forget them.

The People's Spirit Lives On!

The dictatorial regime can rule the country temporarily, but it cannot kill the spirit of the people who in twenty years have accomplished through freedom and democracy what many other nations in Europe have succeeded in accomplishing only after much longer periods.

We believe that freedom in Europe will be re-established for all nations and states, perhaps sooner than is generally expected. We believe that a nation which knows how to create—as is seen in this pavilion—a nation which continues to work and to fight so ardently for the survival of its spirit in its democratic traditions—we believe that such a nation cannot die.

And she will not die, because our national life is not based upon ephemeral successes and conquests but on eternal moral principles, the principal one of which is displayed in the coat of arms of the free Czecho-Slovak republic. It reads, "truth prevails."

Worth Seeing

BENITO JUAREZ — "Juarez" proves as a number of recent pictures have, that grown-up problems can be made interesting and exciting. That old rubbish that every story must be "boy meets girl, boy loses girl, boy gets girl" in order to be successful, is gone with the wind.

While the American States were engaged in the Civil War, Emperor Napoleon III of France thought that that was a good opportunity to gain a foothold in the New World. He decided to take over Mexico, much in the same manner that Hitler took Czecho-Slovakia. There was the difficulty of the Monroe Doctrine, though, and Napoleon held a fake election having the people of Mexico invite Maximilian to become Emperor of Mexico.

Mexico was a republic at the time with Benito Juarez as president. The French army of occupation drove his government into hiding while Maximilian was proclaimed ruler. Maximilian discovered the trick that was played on him by Napoleon, and he sent an invitation to Juarez to become his prime minister. Juarez refused to serve for any government that was not a democracy, and open war was declared against him.

Juarez had hoped that after the Civil War Lincoln would come to his aid, but Lincoln was assassinated. The end of the war, however, allowed the United States to act on the Monroe Doctrine, and at the crucial time for Maximilian, Napoleon withdrew his support although the Empress Carlotta went to Paris to plead the royalist cause. With the withdrawal of the French troops, Maximilian's defense collapsed, he was captured and executed.

The story stays close to the history it attempts to portray. Paul Muni is so like Juarez that if the president of Mexico were any different, the president was the lesser man. Brian Aherne plays the part of Maximilian like an emperor, Bette Davis as the Empress does very well with an extremely difficult part.

When I was a boy of fourteen, my father was so ignorant I could hardly stand him around. But when I got to be twenty-one, I was astonished at how much the old man had learned in seven years.—Mark Twain.

REFLECTIONS

By RAYMOND S. HOFSES

"WOULDN'T YOU DO THE SAME thing if you had the chance?"

Socialists of twenty-five or more years ago will recognize that question. It was what was buried at them when they complained that capitalist laws sanctioned the exploitation of workers by owners. The opponents of Socialism were supercilious those days. In high-browed and airy fashion they disposed of us with a question which implied that might makes right, and they'd leave us with a condescending pat on the back and a snooty remark about the survival of the fittest.

Well, those same "antis" aren't so self-assured right now. They don't realize it, but they are being pinched by their own philosophy. Just now many of them have rueful memories of lifetime savings which were "frozen" back in 1933 . . . of mortgage foreclosures which sent them tumbling from the ranks of home owners . . . of steady jobs which have disappeared. They wouldn't like it if I were to shove down their throats the fact that what has happened of them is part and parcel of the principle—or lack of principle—which they expressed when they so smugly said, "Wouldn't you do it?"

WELL, WHAT NOW?

People who sought to silence Socialists with that question are now bleating about the results of the economic order which they so glibly justified.

The bosses bought machines and three millions of workers on the human scrap-heap. So what? Didn't that make more profits for a while. And wouldn't you do it?

Taxes are levied so that they fall upon the worker who buys a pack of cigarettes instead of upon the individuals and corporations who clean up a million or more a year. But don't the owning class have the right to use the political power which the rest of us voted into their hands? If YOU had the power to make the laws—wouldn't you do it?

We find dictators regimentering their people under conditions best calculated to preserve the old master-slave relationship. And here in democratic America we see a president who repeatedly asserts his intention to "bring back the laws."

JSF PICNIC IN PARK HILL, PENNSYLVANIA

Johnstown, Pa. — On Sunday, July 16, members and friends of Branch 5 JSF, will hold an outing at Park Hill. It will be a get-together of friends and readers of Proletarec enjoying a pleasant afternoon of fun.

John Fradel and Mrs. Fradel of Latrobe visited us recently and promised to be here on that day. We hope Joseph Tursich and his friends from Jerome have reserved Sunday, July 16 to join our company. Frank Podboy promised to obtain a set of balinas. Playing cards and horseshoes will also be available. There will be plenty of entertainment, and of course, with the vocal assistance of Anton Gabrenja, Mrs. Zabrick, the Jancsar boys and the rest of us, we will organize a singing society and give an open air concert.

We cordially invite all readers of Proletarec to this outing.

Tell your friends about it and have them join us at Park Hill on the 16th. One half of the proceeds go to Proletarec. — John Rak.

Journalism

(One of America's oldest and most beloved journalists was tendered a banquet by his fellow-editors, and surprised his hosts by the following words:)

There is no such thing in America as an independent press, unless it is in the country town.

You know it and I know it. There is not one of you who dares to write his honest opinions, and if you did you know beforehand that it would never appear in print.

I am paid \$150.00 a week for keeping my honest opinion out of the paper I am connected with—others of you are paid similar salaries for similar things—and any of you who would be so foolish as to write his honest opinions would be out on the streets looking for another job.

The business of the New York Journalist is to destroy the truth, to lie outright, to pervert, to vilify, to fawn at the feet of Mammon, and to sell his race and his country for his daily bread.

You know this and I know it, and what folly it is to be toasting an "Independent Press."

We are the tools and vassals of rich men behind the scenes. We are the jumping-jacks; they pull the strings and we dance. Our talents, our possibilities and our lives are all the property of other men. We are intellectual prostitutes.

The fire you kindle for your enemy often burns yourself more than him.—Chinese proverb.

tention of preserving the private profit economy "socializing" (a democratic term for "regimenting") millions of people under the guise of "social security" to stave off the day when the wealth of the nation will be socialized FOR the people. Perhaps you do not accept WPA, NYA, direct relief and unemployment doles as suitable substitutes for plenty and security. But if you were one of the big beneficiaries of the profit racket—wouldn't you do it?

On the international scene we see nations competing in brigandage. Italy steals Ethiopia; Japan rapes China; all capitalist nations are massing their murder machinery against the day when rivalries for loot will result in war. Some day German rulers will send German workers out to die in defense of profits. British rulers and French rulers and Italian rulers and American rulers will do the same thing. They're all ready to sacrifice their dupes for their own profit. But then, if you were on the top of the heap, wouldn't you do it?

"MIGHT MAKES RIGHT!" Isn't that what anti-Socialists used to tell us?

Now look where that philosophy got us.

What the world still needs to learn is that might is a dangerous thing unless it is directed and guided by intelligence. It was because the great majority of people failed to understand the truth that they permitted the unjust profit system to continue until it has already brought about one world war and now threatens to result in another.

Socialists know that all the evils which have already come to plague the earth's peoples are the RESULTS of the private profit racket. Socialists know that the one way to end those evils is by abolishing the racket and establishing a system of acclaimed production for the common good.

Socialists would unite the might of millions who are now denied happiness and hope to establish a truly social society. If you understood the law of cause and effect, and if you saw how you could build a better world for your children—wouldn't you do it?

ONE THIRD STARVE

Chicago, Ill. — A recent survey by the Department of Labor shows that 33% of Chicago's families in 1938 received less than \$1500 income; 7% earned less than \$500; 13.7% earned less than \$600; 22.1% earned less than \$750; 32.1% earned less than \$1000; and 43.4% earned less than \$1250.

Don't you think its high time to do something about conditions that keep over one third of the population in poverty and dire want all the time?

Sure it is! And the way to do it is to abolish the private profit system which allows one man to exploit hundreds and be master over their bread and butter, allowing them to work only when he can do so at a profit.

BILLINGS

San Francisco. — The possibility that technicality in the state legal code relating to second convictions may permit Governor Olsen of California to pardon Warren K. Billings is the latest and most hopeful development in the long fight to free Tom Mooney's co-defendant.

IVAN CANKAR

Regardless of how much you have read of the world's best literature or how familiar you may be with the works of the most famous writers, you are the loser if you have failed to familiarize yourself with some of the writings of the greatest author born of our nationality.

The works of perhaps no other Yugoslav author contain substance enough, in my opinion, to withstand the test of time but Cankar's. Cankar will be remembered as one of the immortals in literature, when his day comes, and his writings are translated widely enough. So far his fame, aside from our own nationality, remains among the French into which most of his writings have been translated. Many of the best French minds have recognized him and translated his works.—J. D.

Yerney's Justice

By IVAN CANKAR

Faithful, stirring, realistic fiction by the man who is considered the greatest writer Yugoslavia has produced. (Translated from the Slovene by LOUIS ADAMIC)

Price 50 cents.

Order From:
PROLETAREC, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

